

BUITEN

13^e JAARGANG N°. 43

ZATERDAG 25 OCTOBER 1919.

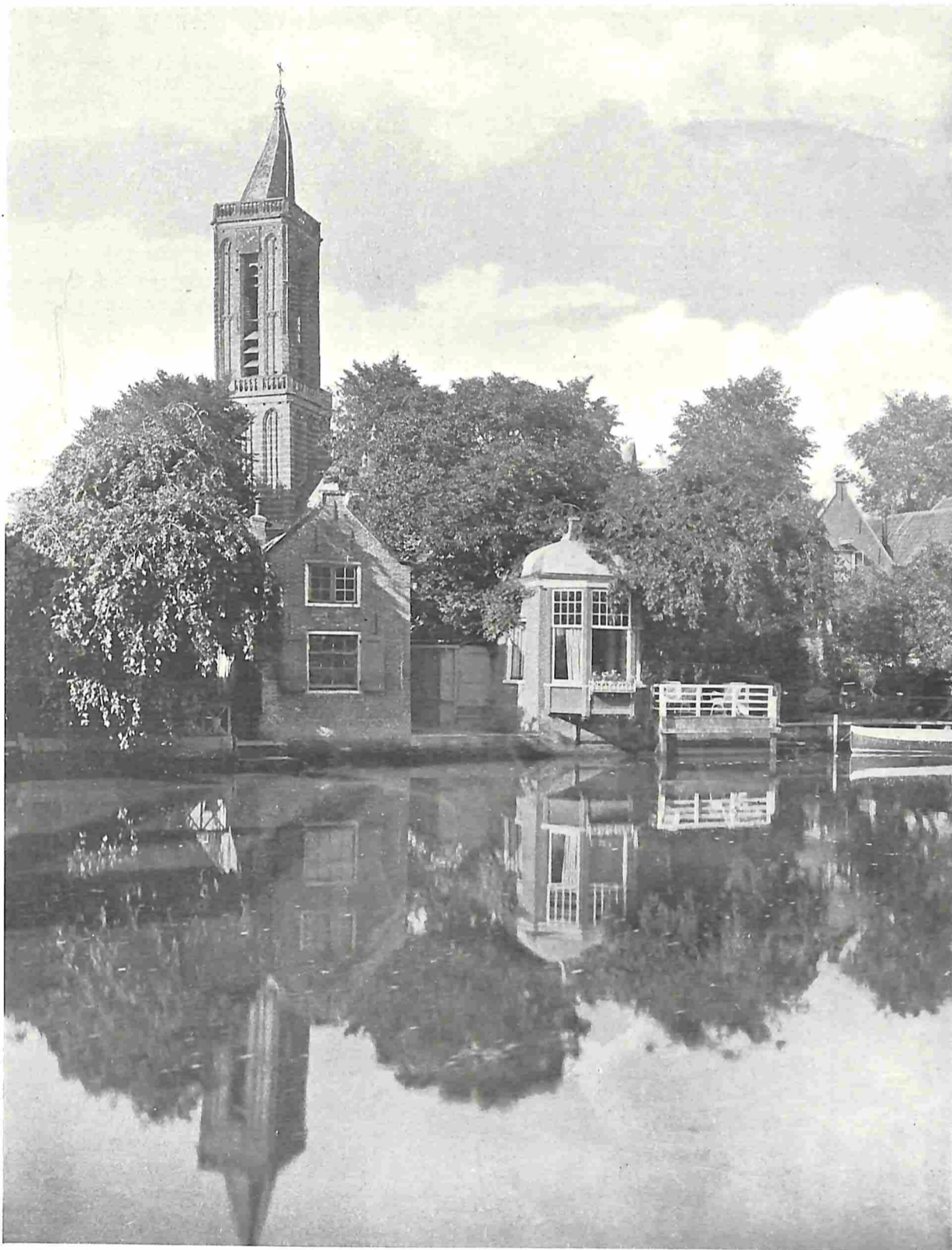

Foto C. Steenbergh.

LOENEN AAN DE VECHT.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

LOENEN AAN DE VECHT, ILLUSTRATIE	BLZ. 499
BROEDERSCHAP (41), DOOR JOHN GALSWORTHY	500
HET OUDE SLOT GRASBROEK TE BORN (LIMB.), DOOR A. J. A. FLAMENT	501
DE FONTEINEN VAN ROME, DOOR MAURITS WAGENVOORT, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 502 - 505
DE WEELE DIE VAN DE VOORDEUR WERD VERJAAGD, EN DOOR DE ACHTERDEUR BINNENSLOOP, DOOR S. M.—G.	BLZ. 504
EEN OVERLEVERING UIT 'T GELDERSCHE, DOOR W. H. DE ROOS	505
DE ZWARTE STERN, DOOR J. VIJVERBERG, GEÏLL.	BLZ. 506—507
HET HUIS TE DOORN, DOOR A. L., GEÏLLUSTREERD	508—509
BARBARIJSCHESCHAPEN (5), UIT HET ENGELSCHE VAN ROBERT HICHENS, DOOR LIES SINNIGE—VAN DER AAT	BLZ. 509
HET SLOT OELS IN SILEZIË, DOOR DEN DUTSCHEN STAAT DE EX-KROONPRINSES ALS VERBLIJFPLAATS AAN- GEWEZEN, ILLUSTRATIE	510

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

BROEDERSCHAP

41) DOOR JOHN GALSWORTHY.

Uit het Engelsch vertaald door Leny Grondel—Chotzen.

ZIJ hadden een zijstraat ingeslagen en bleven staan voor een huis, dat klaarblijkelijk betere dagen had gekend. De ruiten waren gebarsten, de deur verveloos en beneden in het souterrain waren een stapel lompen zichtbaar, een ongunstig type dat erbij neerhurkte en een laaiend vuurtje. Een gevoel van onpasselijkheid maakte zich van Thyme meester. Een bedorven lucht als van afval woef haar tegemoet. Zij sloeg een blik op Mary Daunt, die, nog steeds met den zelfden flauwen glimlach op de lippen, haar notitieboekje raadpleegde. In Thyme groeide een gevoel, dat bijna tot haat aanzwol tegen de vrouw, die bij zulk een aanblik en te midden van zoo'n afgrijselijken stank, zoo koelzakelijk kon blijven.

Een jonge vrouw met blozende wangen, die er uit zag alsof ze zoo juist uit haar slaap was wakker geschrikt, deed de deur open.

Het meisje in het grijs keek haar met haar schitterende oogen aan.

„Vindt u het goed dat we even bij u binnenkomen? We zouden het erg op prijs stellen. We maken een rapport op”.

„Hier is niets voor een rapport te vinden”, antwoordde de jonge vrouw stuursch. Maar alsof ze er toch erg benieuwd naar was, was Mary Daunt reeds binnengeglijpt.

„Natuurlijk. . . . Dat begrijp ik ook wel. Maar het is alleen maar voor den vorm”.

„De meeste meubels heb ik na den dood van mijn man van de hand gedaan”, legde de jonge vrouw uit, terwijl ze een verdeigende houding aannam. „Mijn leven is verre van makkelijk”.

„Ja, dat zal wel, maar het mijne is ook niet veel beter. Denk eens aan, het is ook niet alles altijd je neus in de zaken van vreemde menschen te moeten steken”.

Schijnbaar verrast zweeg de jonge vrouw.

„De huisheer moest het huis beter onderhouden”, merkte het meisje in het grijs op. „Dit huis hiernaast behoort ook aan hem, is het niet?”

De vrouw knikte bevestigend. „Het is een slechte huisbaas. In de heele straat is het koekoek eenzang. We krijgen niets van hem gedaan”.

Het meisje in het grijs liep nu op een vuilen kinderwagen toe, waarin een halfnaakt kind spartelde. Een leelijk meisje met dikke, roode wangen zat daarnaast op een stoel, vlak bij een open kist, waarin een menigte oude vleeschbeenen lagen.

„Dat zijn zeker uw kleintjes?” vroeg het meisje in het grijs. „Wat een lekkere diertjes!”

Het gezicht van de moeder lichtte plotseling op.

„Ze zijn gezond”, merkte ze vol trots op.

„Ik geloof dat dat meer is dan van een van de andere kinderen hier in huis gezegd kan worden”, mompelde het jonge meisje.

Alsof ze aan een oude grief lucht gaf, antwoordde de jonge vrouw: „Die drie hier beneden zijn niet zoo kwaad maar ik duld niet, dat ze met die van hier boven iets te maken hebben”.

Thyme zag dat de handen van het jonge meisje als een blanke duif boven het hoofd van het oudste kind zweefden. In antwoord op dat gebaar knikte de moeder bevestigend: „Ja, dat is het juist. Elke keer als ze met die kinderen in aanraking is geweest, moet je haar hoofd zuiveren”.

Het meisje in het grijs keek Thyme aan. „Dan zullen we daarheen moeten gaan”, scheen ze te zeggen.

„Een vieze bende”, mompelde de jonge vrouw.

„Dat is heel naar voor u.”

„Ja zeker. Wanneer ik werk heb, ben ik elken dag in de wascherij en dan kan ik niet naar de kinderen omkijken. Die hangen dan overal uit.”

„Ja, dat is werkelijk heel vervelend”, mompelde het meisje in het grijs. „Ik zal het aantekenen.”

Gelijktijdig met het te voorschijn halen van het notitieboekje, waarin ze ijverig had gepend, was Mary Daunt's zakdoek op den grond gevallen en de aanblik van die zakdoek op dien grond wekte in Thyme een vreemd voldaan gevoel, dat zich wel meer van menschen meester maakt als zij bemerken, dat menschen, die hun meerdere zijn, een deugd missen, welke zijzelf bezitten.

„Zoo. . . we zullen u nu niet langer ophouden, Juffrouw. . . . Ja, hoe is eigenlijk uw naam?”

„Cleary”.

„Juffrouw Cleary. Hoe oud is dit kleintje? Vier jaar? En het zusje? Twee jaar? Nou, het zijn schatjes! Dag juffrouw.”

In de gang fluisterde het meisje in het grijs: „Ik maak graag van de eigenschappen gebruik, dat we er allen prat op gaan beter te zijn dan de rest. Het lijkt me een prettige, opwekkende manier om de zaken dien kant op te leiden. Zullen we nu naar boven gaan en de hel daar eens in oogenschouw nemen?”

HOOFDSTUK XXXV.

HET KARAKTER VAN EEN JONG MEISJE.

Het karakter van een jong meisje is als een bosch in de lente, nu eens een veld vol met knikkende vogelmelk en vol zonnevlekken, dan weer een verzameling van ziekelijke, wegwijnende jonge boompjes, die om onbekende reden treuren. Langs de zwiepende takjes heen zweeft het jongemeisjes-hart omhoog, naar de sterren toe, maar reeds het volgend oogenblik zijn de zwakke vleugeltjes lamgeslagen en ligt het hart zieltoegend ter aarde. Steeds verlangt het naar de toekomst en deinst dan weer bevreesd terug. In hun geheime hoekjes overpeinzen ze ontelbare vormen van dingen in hun wording, hoe ze moeten groeien zonder hun geheimzinnig waas te laten vallen. Ze ritselen, fluisteren, verschrikken plotseling en vervallen dan in een absoluut stilzwijgen. Van den eersten hazelaar tot den laatsten meidoorn is het een eindlooze samenkomst van jonge, ernstige zieltjes, die er naar verlangen eindelijk het geheim van hun zijn en wezen op te lossen, die onstuimig zich terug trekken om de kussen van zon en wind op te vangen en dan weer plotseling bevend achteruit deinzen en zich verstoppen. De geest van dat woud schijnt neer te liggen, haar oor tegen den grond gedrukt, haar handen, uit lichtende bloemkelken gevormd, als een schelp gebogen, luisterend naar het zacht geritsel van haar eigen leven. Daar ligt ze, bleek en slank, met vochtige droefgeestige oogen, zuchtend: „Wat is het doel van mijn bestaan? Ik voel in mij alles vereenigd. Bestaat er in de geheele wereld zoo een wonderlijke samenstelling als ik ben? O, ik ben tot niets in staat! Mijn vleugels zijn zoo zwaar, zoo machteloos. Ik kan niet meer. . . . Ik sterf.”

Toen Thyme, vergezeld door het meisje in het grijs, van de hel boven in het huis terug keerde, waren haar wangen donkerrood en haar handen tot vuisten gebald. Ze sprak geen woord. Ook het meisje in het grijs zweeg. Ze sloeg echter een blik op haar bekoorlijke metgezel, zooals een geest na een lang bad in de rivier der Werkelijkheid op haar, die slechts even heelt ondergedompeld, zou slaan. Thymes scherpe oogen vingen dien blik op en haar blos verhoogde zich. Ze merkte ook den glans in de oogen van den Joodschen jongeman op, toen Martin haar bij de deur tegemoet kwam.

„Dat zijn nu al twee meisjes”, scheen de jongen te denken. „Hij lapt het hem toch maar, die jonge baas!”

In de kamer van haar nieuwe kennis stond het avondeten reeds klaar: corned beef, aardappelsla, gestoofde pruimen en gemberbier. Martin en het meisje in het grijs hielden het gesprek op, Thyme at zwijgend, maar hoewel haar oogen op haar bord waren gevestigd, merkte ze elken blik op, die tusschen haar metgezellen werd gewisseld en hoorde zij elk woord, dat zij spraken. Die blikken waren niet veelzeggend en ook die woorden waren van geen buitengewone betekenis, maar alles werd op een toon gezegd, welke Thyme belangwekkend in de ooren klonk. Martin sprak nooit op die manier tegen haar.

Toen het avondeten was genuttigd, gingen ze naar buiten om nog wat te praten, maar bij de deur kneep het meisje in het grijs even in Thymes arm, kuste haar licht op de wang en liep weer de trap op.

„Kom je niet mee?”, riep Martin haar achterna.

Van boven aan de trap weerklok haar stem: „Nee, vanavond niet.”

Met den rug van haar hand wreef Thyme de kus weg. De twee jongelieden liepen in de drukke straten voort.

Het was een heel warme, drukkende avond. Geen koeltje waaide over de dampende stad. Zonder veel te praten liepen zij

door eindeloze, duistere straten, vanwaar de terugkeer naar het licht en de drukte van Euston Road, een terugkeer naar den Hemel leek. Tenslotte zei Thyme vlak bij haar nieuw tehuis: „Waarom moet de mensch alles zoo zwaar opnemen? Het geheel is een afschuwelijk groote machine, die ons tracht te verpletteren, en de menschen zijn als insecten, wanneer je je duim erop hebt neergedrukt en ze vermorzeld op je boek geplakt liggen. Ik haat het. . . . ik vervloek het!”

„De mensch zou gedurende zijn leven ook wel een nuttig insect kunnen zijn”, merkte Martin op.

Thyme keek hem recht in de oogen. „Ik kan vanavond toch niet slapen, Martin. Krijg mijn fiets even voor me.”

Wenkbrauwfronsend keek Martin haar bij den schijn van een lantaarn aan. „Best”, zei hij, „ik ga met je mee.”

Zedeprekers beweren, dat sommige wegen naar de hel leiden, maar de twee jonge wielrijders, die om elf uur 's avonds opstapten, reden niet dien weg, maar den weg naar Hampstead op. Het verschil in het uiterlijk van deze twee bestemmingen was spoedig merkbaar, want waar misschien de doorsneemensch de hel heeft gebouwd, was Hampstead door de eerste klassen samengesteld. Daar waren boomen en tuinen en inplaats van donkere wolkenbanken, die tegen zwarte daken afsteken, waarover het gele schuim van het Londensche licht hangt, vertoonde zich hier de horizon kalm en statig. Van den wal van de stad, de Spaniard's Road, strekten twee vlakten zich aan weerskanten uit. De geur van meidoornbloesem verspreide zich door de lucht. De rijzende maan hing tusschen de takken van een denneboom. Over de vlakten heerschten de sterren. De donkere vleugels van den slaap bewogen zacht over de velden. Stil, nauwelijks ademend, lag de ziel van het land. Maar in het Zuiden, waar de stad, dat rusteloze hoofd, lag, schenen de sterren gezonken en in de duizenden groeven van het groote, grijze moerasland gezaaid. Uit het donker miasma van die straten weerklonk een geruisch, een gefluister, de ver verwijderde lokkreet van een onvermoeide danseres, die de mannen onweerstaanbaar dwingt naar de warreling van haar zwarte, met zilveren loovertjes bezaaide drapering, en den glans van haar verwrongen ledematen te kijken. Zooals het geruisch van de zee in een schelp weerklinkt, zoo deinde de zachte muziek van die betoverende heks, die de zielen van de menschen aantrekt, hun rust en vrede rooft.

Over de hoofden van de twee jonge wielrijders, voortbewegend boven die grens tusschen veld en stad, dwaalden drie witte, dunne wolkjes langzaam naar het westen af, als vermoeide zeevogels, die, ver van het vasteland verwijderd, uitgeput op een diepblauwe zee van peillooze diepte rondzwerfen.

Een uur lang reden de twee zwiingend naast elkaar voort.

„Zijn we nu ver genoeg?”, vroeg Martin tenslotte.

Thyme schudde ontkennend haar hoofd. Een hooge steile heuvel aan gene zijde van een klein, slapend dorpje dwong hen tot afstappen. Tusschen de beschaduwde velden glansde in het maanlicht een bleek stroompje. Thyme wendde haar schreden hierheen.

„Ik ben warm”, zei ze. „Ik zou mijn gezicht wel willen afkoelen. Blijf hier. Volg me niet.”

Ze legde haar fiets bij den weg neer, ging door een bekje en verdween tusschen de boomen.

Martin wachtte tegen het hek geleund. De dorpsklok sloeg één keer. Het verwijderde geluid van een uil op rooftocht: „Qu-wiek”, qu-wiek” weerklonk door de plechtige stilte van dezen laatsten Meinaand. De maan, die haar hoogste punt had bereikt, glansde vredig aan het blauwe oppervlak van den hemel, een groote, gulden waterlelie en Martin zag door de boomen heen sabelkrom gebogen riet, dat in zwarte bossen aan den rand van den pool bijeen stond. Om hem heen bloeiden de bloemen van de Meimaand. Het was een nacht, die de werkelijkheid tot droom en de droom tot werkelijkheid maakt.

„Allemaal sentimenteele maneschijnnonsens”, dacht de jonge man, want ook op zijn hart had die nacht indruk gemaakt.

Maar nog steeds kwam Thyme niet terug en in de groote stilte die na zijn roepen weer intrad, hoorde hij het bonzen van zijn eigen hart. Hij liep door het hek. Ze was nergens te bespeuren. Waarom had ze hem die poets gebakken?

Hij wendde zich van het water tusschen de boomen af, waar de lucht zwanger was van de zwoele geuren van de Meibloemen.

„Maak je nooit over iets te druk”, dacht hij, zichzelf tot rust dwingend en stond stil om beter te luisteren. Het was zoo'n windstille nacht, dat de bladeren van een lagen tak, die zijn wangen beroerden, zich niet bewogen terwijl hij daar stond. Toen hoorde hij een zwak geluid en volgde daarna zachtjes de richting. Onder een beuk, zoodat hij haast over haar struikelde, lag Thyme, haar gezicht tegen den grond aangedrukt. Het hart van den jongen geneesheer klopte pijnlijk. Vlug knielde hij naast haar neer. Het lichaam van het jonge meisje, languit op den grond neergestrekt, schokte onder woest gesnik. Haar heele lijf trilde. Haar hoed had ze afgerukt en de geur van haar haar vermengde zich met de zoete geuren van den nacht. In Martins hart scheen iets niet geheel in orde. Het was het zelfde gevoel, dat hem als jongen overmeesterde wanneer hij een konijntje in een strik zag. Hij legde zijn hand op haar arm. Zij vloog overeind en riep woedend, terwijl zij met haar handen haar oogen bedekte: „Ga heen, ga heen, jij!”

Hij sloeg zijn arm om haar middel en wachtte. Vijf minuten gingen voorbij. Het maanlicht had nu een kleine opening in het

donker gebladerte ontdekt en overglansde den grond naast de twee jonge menschen, waarbij de donkere beuk met wat licht werd overgoten. Een vogeltje, dat door de ongewenschte gasten in zijn rust was gestoord, tjielpte en fladderde even maar werd spoedig stil. Van Martin, die zich midden in den nacht zoo wonderlijk dicht bij dat jonge schepseltje bevond, maakte zich een vreemde onrust meester.

„Arm kind”, dacht hij, „nu moet je goed voor haar zorg dragen. Je moet haar tot kalmte brengen.” Al zijn vroegere bitsheid scheen verdwenen en het was zoo'n prachtige nacht. En plotseling ontwaakte in het hart van den jongen man het besef, dat zij, even als hij, midden in het leven stond, dat ook zij leed onder verwachtingen en gevoelens, ook al waren die beelden anders gevormd dan zijn verwachtingen en toekomst-plannen, het waren haar eigen, zelf gevormde gedachten. Dit inzicht was voor hem heel veel, want hij was niet gelijk Hilary een bespiegelend mensch. Nog steeds omklemden zijn vingers, door haar dunne blouse heen, haar schouders en de aanraking van zijn hand had meer succes dan eenig woord gehad zou kunnen hebben, evenals die sprookjes-achtige nacht meer waard was, dan een duizendtal nachten van kille werkelijkheid.

Tenslotte maakte Thyme zich uit zijn handen los.

„Ik kan het niet”, snikte ze, „ik ben niet wat je wel van me dacht. Ik ben er niet voor gemaakt.”

Een vertoornd glimlachje speelde om Martins mond. Dus dat was het! Maar dat glimlachje verdween weer. Hij sloeg niet iemand, die reeds was neergeveld.

Thymes stem beefde door de stilte. „Ik dacht dat ik het kon, maar ik heb schoone voorwerpen om me heen nodig. Ik kan het niet verdragen, dat alles zoo grauw en afgrijselijk is. Ik ben niet als *dat meisje!* Ik ben maar een dilettante!”

„Wanneer ik haar nu eens kuste!”, dacht Martin.

Weer viel ze neer en verborg haar gezicht in den donkeren grond. Het maanlicht bescheen de plek niet langer. Zwak en gesmoord weerklonk Thymes stem: „Ik ben niet goed en ik zal het ook nooit zijn. Ik ben even slecht als Moeder!”

Maar Martin dacht slechts aan den geur van haar haar.

„Nee, nee”, mompelde Thyme weer, „ik ben alleen maar voor die rampzalige Kunst geschikt. . . . Och ik. . . . ik ben voor niets geschikt!”

Zij lagen zoo dicht onder dien grooten beuk, dat hun lichamen elkaar raakten en een verlangen om haar in zijn armen te klemmen, maakte zich van hem meester.

„Ik ben een zelfzuchtig wezen”, klaagde de gesmoorde stem. „In werkelijkheid kunnen al die menschen me niets schelen. Ik geef er alleen om omdat het mij hindert, dat ze zoo leelijk zijn, zoo afstootelijk.”

Martin stak zijn hand naar haar uit. Wanneer ze teruggedeinsd was, zou hij haar ombelsd hebben, maar als bij instinct liet zij die hand daar kalm rusten. En bij haar plotselinge kalmte, die zoo vreemd en aandoenlijk werkte, ontwaakte Martin plotseling uit zijn hartstochtelijke verlangens. Hij sloeg zijn arm om haar heen en tilde haar op alsof zij een kind was en zat zoo nog lang met een vreemd nadenkend glimlachje, terwijl hij naar haar klachten over haar verloren illusies luisterde.

De dauw trof hen nog steeds aan, leunend tegen den stam van den hoogen beuk. Haar mond was even geopend. De tranen op haar slapend gezicht, dat tegen zijn schouder aanleunde, waren opgedroogd, terwijl hij haar nog steeds van terzijde aankeek, met dien vreemden schaduw van een lach om zijn lippen.

En boven het grijze water stond als een lichtzinnige vrouw, vermoeid na een vroolijken nacht, de maan in een oranje krans en verschool zich stil achter de boomen om zich ter ruste te be-
(Wordt vervolgd).

Het oude slot Grasbroek te Born (Limb.).

Verbetering en toevoeging. Zie „Buiten” van 4 Oct. l.l.

Horn van Cartels lees: Hoen van Cartils.

Kritzgraedt lees overal: Kritzraedt.

Jesuitenfrater lees: Jesuitenpater.

Geheel onjuist is in het werk Mooi Limburg van Felix Rutten in de serie Mooi Nederland, dat Grasbroek het slot van Swentibold was. Uit het feit dat hertog Willem V van Gulik de plaats waar het huis en slot van den hertog van Gulik *gestaan* had te Grasbroek, afstond aan Alexander van Drimborn, blijkt dit reeds. Dit slot van koning Swentibold stond *tusschen* Grasbroek en Born niet heel ver van de plaats, waar het tegenwoordig kasteel van Born is gebouwd. Zie o.a. Habets dl. VIII des Publications du Limbourg (Born als Loonsch leen) en Mulleners ibidem dl. XX (de heerlijkheid Obbicht).

Had de heer Rutten mijn schetsen van de Limburgsche kasteelen in „Buiten” geraadpleegd dan had hij veel zaken juist kunnen schrijven en bijv. niet den schrijver gevolgd, die het jongetje van den heer van Swalmen en Hillenraedt, Afferden en Blijenbeek reeds in de wieg laat vermoorden, terwijl het inderdaad zich zelve met een klein jachtgeweer bij ongeluk doodschoot, welk wapen de legende door eene vijandelijke hand met een prop laat laden, wat in ieder geval nergens geschreven staat en zeker niet met een arm wiegekinderde kan gebeurd zijn. (Zie mijn bijdrage over 't kasteel Hillenrade onder Swalmen in „Buiten” van 1914). Dit alles voor een zen druk van 't mooie boekje van den heer Rutten.

A. J. A. FLAMENT.

DE TREVI-FONTEIN TE ROME

DE FONTEINEN VAN ROME.

ELKE stad heeft haar eigenaardige geluiden, die van Rome worden doorruischt van stroomend water. Men hoort overdag gewoonlijk niets van dit ruischen, zooals men het tikken van de klok niet verneemt, tenzij men het wil hooren, of wanneer alle overheersende geluiden zwijgen. 's Nachts gaat er door heel Rome een sissen en suizen, een ruischen en razen, een klateren en schateren alsof de duizendjarige steenen der Eeuwige Stad in veelheid van stemmen willen vertellen, wat zij beleefd hebben, en dat alles niettemin vergankelijk was. Dan, wanneer 'de nachtganger voortgaat door de verlaten straten van Rome, is het alsof de geesten der stad aan zijn oor fluisteren. Zij vergezellen hem onder het voortgaan, een eind weegs, maar blijven allengs achter. Daar verneemt de wandelaar weer andere stemmen, wier kracht aanzwelt, terwijl hij nadert, tot hij ook dit gefluister van het gehoor verliest. Het is het ruischen van de fonteinen van Rome. In vele huizen is het stroomende water als de huisgeest. Zij hebben op de binnenplaats een altijd maar door klaterend bronnetje, dat in den nacht de geschiedenis vertelt van het huis. „Ik heb al zooveel gezien, gezien, al zoo veel beleefd, beleefd, héél lang voor dit huis gebouwd werd, dat ik zelf vergeten heb wat ik zag en vernam, en het U alleen zal kunnen vertellen, indien gij mijn geheugen te hulp komt. Ik ben al zoo oud, ik geloof veel, veel ouder dan Rome zelf. Romulus en Remus hebben zich nog met mijn water gewasschen. Kent gij Romulus en Remus? Bij naam? Welnu, ik heb ze nog als tweelingskinderen gekend. Zij waren niet veel bijzonders: vondelingen, groot gebracht door een van die vrouwen.... een van die vrouwen, enfin.... ik als maagdelijk bronnetje, kuisch — gij weet zèlf hoe rein ik nog ben, ondanks m'n leeftijd, — ik zal U maar niet zeggen wat voor een vrouw dat was, en de Romeinen willen dan ook liever niet weten van hoe 'n rare komaf ze zijn. Zij vertellen U dan dat verhaaltje van de wolvin, die Romulus en Remus gezoogd zou hebben. Het is om te proesten. En ik proest, hoort gij het niet? Ik doe niets anders dan proesten om dat verhaaltje van de „Wolvin". Mij maken ze dat niet wijs, want ik was al heel oud, toen ik Romulus en Remus met zijn water benat heb. Maar zeg het nu zelf, vreemdeling, gij die hier heen zijt gekomen om van mijn water te drinken. Misschien wel in de hoop, dat ik U vergetelheid zou schenken of eeuwige jeugd, zooals men U van andere bronnetjes vertelt, dat zij doen, wat gij nooit moet gelooven. Zeg het nu zelf,

vreemdeling, of ik niet de eeuwige jeugd bezit. Want zooals ik nu ben zoo frisch, zoo zoet, zoo rein was ik reeds, toen ik Romulus en Remus benatte, was ik reeds toen ik met mijn zusters, de bronnen van Rome, speelde in het woud, dat hier was, en toesnelde op vader Tiber, die toen nog heel anders heette, en misschien heelemaal wel geen naam had....”

Als het bronnetje, waar ik 's nachts naar luisterde, het bronnetje op de binnenplaats mijner woning, met zijn verhaal zoo vaag werd, dat het kwam tot tijden, waarin de eeuwige steden nog niet bestonden.... Rome nog niet bestaan! — en de Tiber nog niet de Tiber was, dan viel ik van zelf in slaap. Want uit menschenlijke onbewustheid vloede dit vertellen voort, en in onbewustheid liep het uit. De fonteinen van Rome!

De fonteinen van Rome! Is wel iemand, die Rome bezocht, niet onder de bekoring gekomme van de Trevi-fontein? Noem haar barok, zooveel als gij wilt, zij is een der dingen van Rome, waarbij gij zegt: „ik heb Rome lief." Daarom doet iedereen mee aan het levend-houden der legende, dat wanneer men een geldstukje over den schouder heen in dit water gooit, men zeker eens weer hier terug komt. Wie zou niet gaarne in Rome terug komen? Wat mij zelf betreft: ik vrees in dit opzicht het ergste. Het was de dertiende maal, dat ik in de „Eeuwige Stad" was, toen ik er zes jaar geleden uit heen ging, en door een onvergevelijk verzuim liet ik na mijn obool te offeren aan het beminnelijk boerenbedrog, dat de mooie fontein schoonhouden, ten zij dat de ondeugende gekomen. Dat wil zeggen: de wereld heeft eeuwen doorleefd, is anders geworden. Misschien heeft de Trevi-fontein wel deze tooverkracht verloren. Zij betoovert niet te min nog steeds. Want terwijl het wel lijkt, alsof zij een door een machtwoord vreemdeling, die haar voor 't eerst ziet, een oogenblik als verstandig staand voor haar stil staan. Haar eigenaardige bekoring is juist, gij haar afbeelding zoo los ziet van de buurt en Rome niet kent, omgeving staat van paleizen en parken. Het tegenovergestelde stad, het sieraad van, zool niet van wat men een achterbuurt noemt dan toch van een middenstandswijk van kleine winkeltjes,

wijnkroegjes en werkplaatsjes. Is er iets als een wederkerige invloed van de wijk op de fontein en van de fontein op de wijk? De voorbijganger loopt zoo dicht langs dezen beeldig-naakten Neptunus, die midden in zijn tempeltje, de wateren gebiedt te vloeien, langs deze in het water zoo bedrijvige stroomgoden, die hun woeste zee-paarden bedwingen, langs deze stille maagden van gezondheid en vruchtbaarheid terzijde, dat zij hem door de buurt, waartoe zij behooren, versteende wezens lijken, wezens uit een andere wereld, die eens geleefd hebben, en van dat leven nog iets bezitten, dat ons toch vertrouwd is. En het pleintje met zijn kroegje, zijn apotheek, zijn komenijs-winkeltjes, waar de buiten in blikken bakje liggende stokvisschen steeds maar door worden bevoeld door een waterkraantje, welks straaltje een millioenste deeltje is van het vele water, dat hier nacht en dag door, eeuw in eeuw uit, duizenden jaren lang, een eeuwigheid door, heeft gestroomd, maakt den ontvankelijke het begrip levend, waarom Rome de Eeuwige Stad wordt genoemd, en wat de onweerstaanbare aantrekkingskracht van haar is.

Eeuwig, ja, natuurlijk. Bij wijze van spreken dan. De *fontana Trevi* in haar tegenwoordigen vorm is nog geen twee eeuwen oud. Maar het oude Rome kende haar reeds, al werd zij toen het *Aqua Virgo* — het Maagdelijk Water — genoemd. De legende beweert: wijl een jong meisje dit water aanwees, vier uur van deze plek verwijderd, in de omgeving, aan dorstige soldaten. Het kan ook zijn, dat deze naam een compliment bedoelt aan de hoedanigheid van dit water, een der edelste wateren van de vele, welke Rome drenken en bevoelen. En zooals vanzelf spreekt, werd het in het Rome van eertijds gebruikt voor een dier bijzondere badhuizen der oudheid, welke tegelijk gymnastieklokalen, museums, bibliotheken, politieke clubs, en ontspanningsoorden waren. Marcus-Agrippa, de Consul, stiefvader van keizer Augustus, liet het kort voor het begin der Christenheid bezigen voor zijn grootsche stichting, niet ver van deze plaats, waarvan nog de ronde tempel over is, die *Santa Maria della rotonda* wordt genoemd. Door alle eeuwen heen was het *Aqua Virgo* van groote beteekenis voor Rome, wijl haar watermassa zoo geweldig is, dat er steeds, evenals nu, naar alle zijden rijkelijk van genomen kan worden. De fonteinen op drie andere pleinen zijn aan het *Aqua Virgo* ontleend, maar op dit pleintje liet de overheid der stad het toch het rijkst vloeien, zoo dat voorheen de Trevi-Fontein de uitgezochte plas-plaats steeds was van de waschvrouwen van Rome. Die knappe, een beetje met zich zelf ingenomen Neptunus moet dus vroeger wel eens hebben doen denken aan den baas van een groote wasscherij, op 't oogenblik, dat hij lakens uitdeelde.

* * *

Een zelfde gebaar van „zoo wil ik het en zoo zal het gebeuren,” maakt de gedrongen Mozes-figuur van de *fontana dell' Aqua felice*, hooger op in de stad, niet ver van het Quirinaal, tegenwoordig koninklijk paleis. Zij werd op last van den gevreesden paus Sixtus V, die van zijn naam Felix Peretti heette, twee eeuwen eerder opgericht dan de Trevi-fontein. Zij maakt veel ernstiger indruk en ondanks dat de Mozes van een vrijwel onbekenden beeldhouwer tenminste een voet groter had behooren te zijn om aan het verwijt te ontkomen, dat hij in lichaamsbouw bij zijn collega van de Trevi-fontein te kort schiet, wordt het geheel als beeldhouwwerk gered door de zij-reliefs, welke oud-testamentische voorstellingen geven, die zich bij het Mozesverhaal aansluiten. Men vertelt — al de oude fonteinen van Rome hebben haar legenden — dat de maker van dezen Mozes, Prospero Bresciano, zich naijverig bezielde gevoelde door het beroemde Mozesbeeld van Michel-Angiolo. Dit kunstwerk doet den aanschouwer wat het moet doen en door Michel-Angiolo is bedoeld. Na deze erkenning mag het gezegd worden, dat ook dit beeld alle proportionele gebreken toont, welke sommige geniale kunstenaars in hun werken onbeteekenend vinden, wijl een machtig gedachte, welke hen doet scheppen, hen te krachtig beheerscht. De Mozes-figuur van Michel-Angiolo zit. Ongetwijfeld, indien hij zich van zijn zetel verhief, zou hij den Mozes van Prospero Bresciano met een hoofd overtreffen. Maar tevens zou de toeschouwer dan waarnemen hoe kwalijk verdeeld dit werk is. De legende dan vertelt dat Prospero van verdriet stierf, toen hij in zijn werk naar zijn bedoeling Michel-Angiolo's Mozes opgericht zag. Een mislukking! Of-schoon dan zijn Mozes te kort van gestalte is: de erkenning is rechtvaardig, dat het gelaat althans niet voor dat van het voorbeeld onder doet. De geheele aanleg dezer fontein is van den bevoorkeurden bouwmeester van paus Sixtus V, Domenico Fontana, en wij vinden de architectonische gedachte er van ook in de drie bogen van de misschien nog wel zoo indrukwekkende fontein, door Fontana met medewerking van Carlo Maderna, op last van Sixtus V's derden opvolger, Paulus V, gesticht. Dit is water uit het vijftig kilometers ver gelegen meer van Bracciano, reeds door Keizer Trajanus naar Rome geleid. Het stort zich hier in drie machtige golven uit. Voorheen het *aqua trajana* genoemd, heet de fontein nu naar Paus Paulus *aqua paolina*, en het marmere, dat aan haar besteed is, werd ontleend aan een antieken Minerva tempel, terwijl de kolommen afkomstig zijn van de oude Sint-Pieter van Rome. De plaats, hoog op den Janniculum-heuvel, waarop deze fontein haar water uitstort, dat dan beneden wordt opgevangen voor allerlei nuttige doeleinden, is een der liefste plekjes van de Eeuwige Stad. Het is er stil, het water ruischt met dreunenden galm, eeuwig, eeuwig, zooals de

DE PAOLINA-FONTEIN.

val der seconden, en van haar hoogte ziet de stille aanschouwer neer op het eeuwige Rome, doorslingerend van den statig stroomenden Tiber met zijn blond-glinsterende golven.

De namen van Fontana en Maderna zijn ook verbonden aan het grootsche plein van Sint-Pieter, en wat zijn twee heerlijke fonteinen aangaat, van deze heeft Carlo Maderna alleen de eer. Wat deze bouwmeester aan den voorgevel van het heiligdom, zoo indrukwekkend door Bramante en Michel-Angiolo bedoeld, bedierf, heeft hij gedeeltelijk in onze waardeering goed gemaakt door zijn twee bijzonder mooie fonteinen. Want dit zijn wel fonteinen zoo als zij behooren te wezen. De verheffing en de kommen zijn van den edelsten eenvoud, en haar fijnst gevoelde versiering is de machtige waterstraal, welke met geweld omhoog spuit en in grootschen val rondom neerzigt. De fontein van de „aqua paolina” op den Janniculum maakt indruk door de kracht van haar waterstroom, zij is echter meer drie watervallen dan fontein. De fonteinen van Maderna op het Sint-Pieterplein zijn waarlijk wat een fontein wezen moet, en wanneer men een oogenblik kan vergeten, dat de achtergrond van dit plein volkomen bedorven wordt door den haast wanstaltigen gevel van het heiligdom, dan moet men wel erkennen, dat het Sint-Pietersplein een der schoonste ter wereld is. Maar deze erkenning dankt het in geen geringe mate ook aan deze twee fonteinen.

(Slot volgt).

MAURITS WAGENVOORT.

DE FONTEIN DELL' ACQUA FELICE.

DE FONTEINEN VAN ROME.
EEN DER FONTEINEN VAN MADERNA OP HET
ST. PIETERPLEIN.

De weelde die van de voordeur werd verjaagd en door de achterdeur binnensloop.

MOEDER en Miesje stonden juist in de open voordeur toen het fruitmeisje met haar karretje aankwam. „Hé,” zei Mies met vlugge bakvischjes-bewondering, „kijk eens Ma... wat prachtige perziken.”

„Ja,” stemde Ma toe, „ze zijn mooi.” En tot het fruitmeisje: „Hoeveel kosten ze?”

„Twee kwartjes het stuk....”

Ma weifelde. Even maar. Ze had nu eenmaal het zwakke van alle moeders haar kinderen graag plezier te doen. Maar twee kwartjes het stuk.... En in deze dure tijden.... Ze keek niet den kant uit van de begeerige oogjes, maar verhardde zich tot deugd en plichtsbetrachting, en zei droogjes tot het jufje:

„Neen, meisje, dank je, dat is mij te duur....”

„Anders ook iets noodig? druiven? bananen?”

Ma schudde van neen en deed haastig de deur dicht.

„Hè Ma,” zei Mies verwijtend.

„Wat is er, kind?”

„Waarom kocht je die nu niet?”

„Dat hoorde je immers.... ze zijn mij te duur....”

„Och,” klonk 't wrevelig, „'t is tegenwoordig alles te duur....”

„Ja,” gaf moeder met een lichten zucht toe.... „dat is zoo....”

En toen zich in de armen der paedagogie werpend, zei ze met gemaakte opgewektheid:

„Nu, als 't alleen om perziken gaat.... Perziken zijn maar weelde, dat hoeft niet, je kunt even goed....”

Maar Miesje had lak aan de paedagogie en viel boos uit:

„Hoeven.... hoeven.... hoeven.... tegenwoordig hoeft niets meer.... 't Hoeft zeker ook niet dat ik een nieuwe jurk krijg....”

„Is de jouwe niet goed meer? versleten?”

„Versleten!” hoorde Mies. „Was hij dat maar! 't Is die blauwe, weet u wel.... die van u van vroeger, van dat ellendige goed van vóór den oorlog, dat nooit verslijt....”

Dit was een geheel nieuw gezichtspunt en moeder moest ondanks haar drukte en moeheid lachen.

„Kind, dat is een deugd! Ik wou dat ik nog stapels jurken van vóór den oorlog had!”

„Hemel, ik niet! Stel je voor, dan moest ik m'en heele leven in die saaie, vermaakte afleggers loopen!”

„Wat mankeert aan je jurk?” vroeg Ma zakelijk.

„Alles!” zei Mies en wond zich op. „'t Is geen jurk.... 't is een onding.... 't is leelijk.... en 't zit naar en zoo kort....”

„O, korte kleeren zijn mode,” redde moeder zich.

„En anders zegt u dat mode er niets op aan komt.... dat mode alleen maar is voor menschen die zich weelde kunnen permitteren....”

Moeder herkende haar eigen zinnetje en zocht naar een overbrugging van de moeilijkheid.

„Zeker, dat is ook zoo,” begon ze dapper... „weelde hoeft niet, je kunt wel....”

„O, als u daar weer over begint! Neen, maar wat hoeft er nou! En ik vind mode dan maar wat leuk.... en ik wou wat graag zoo'n jurk hebben als Dora.... Zoo'n echte fijne.... van de Bonneterie....”

„O ja, Dora!” en moeders toon klonk geprikkeld.... „Die haar vader heeft ook zoo veel oorlogswinst gemaakt.... die kunnen koopen wat ze willen....” En de verbittering die ze zoo vaak bestreed en neerkampte, steeg weer op. Vroeger gingen hun gezinnen gelijk op, en nu.... 't Was niet prettig dat reuzensnel klimmen op de ladder der fortuin aan te moeten zien en zelf altijd maar te dalen.... te dalen....

Miesje's hooge stem wekte haar uit haar gepeins.

„Nou....” klonk 't onbarmhartig, „waarom heeft vader dan geen oorlogswinst gemaakt? Dan nam u weer een tweede meid en zaten we misschien in een auto....”

„Kind,” sneed moeder kort af, „daar heb je geen verstand van. Dora's vader is in den handel en vader is ambtenaar. En al die oorlogswinst, nu, daar wou ik m'en voorspoed toch liever niet aan te danken hebben!”

„Nou, ik wel.... ik lekker wel! Waarom zou je uit dien oorlog, die zooals u zegt zoo verschrikkelijk veel kwaad heeft gedaan, niet zooveel goeds mogen halen als je kunt!”

De paedagogie wenkte verlcidelijk om te zeggen dat oorlogswinst vaak ten koste van anderen is verkregen, en dat geld toch niet in staat is geluk te brengen. Maar moeder was moe en ze had 't nog heel druk en Miesje stond zoo onwaardeerend tegenover de heilige paedagogie.

„Nu kind, ik moet aan m'en werk, over die jurk spreken we later nog wel eens,” en ze streek met een vermoeid gebaar over haar voorhoofd. De laatste jaren hadden veel van haar krachten en zenuwen gevergd. Altijd die druk, jaren lang en altijd die steeds moeilijker wordende geldelijke omstandigheden.

Miesje was goedhartig en dol op moeder. En die onwillekeurige beweging ontging haar niet. Ze zei niets meer maar ze dacht: nou, ik wou dan maar dat vader geen ambtenaar maar een handelsman was en dat hij lekker oorlogswinst had gemaakt! Dan hoefde moeder zich niet zoo moe te maken en kreeg ik die fijne jurk van de Bonneterie.

* * *
's Middags was mevrouw naar boven gegaan om een uurtje te rusten. Daar kon ze niet buiten, ze was niet heel sterk. En al vond ze 't doodjammer van den tijd, ze voelde zelve dat 't moest, wilde ze uit handen van dokter en apotheker blijven, wat ook al bezwarend duur was. Ze had de raamgordijnen al dichtgetrokken om het rustig-donker in de kamer te hebben, toen ze zich op eens bedacht dat ze vergeten had macaroni uit te geven voor dien middag. Haastig ging ze naar beneden, woog de macaroni af en liep er mee naar de keuken, om het meisje meteen neg eenige aanwijzingen over 't eten te geven. De keuken was leeg.... dat was wat ze 't eerste zag. En 't tweede dat ze zag en wat een scherp-blos van verrassing naar haar bleeke wangen joeg was — midden op de houten keukentafel een pracht-exemplaar van een perzik! Ze herkende ze dadelijk — dat was 't zelfde soort van dien morgen, dat ze als voor haar te duur van haar voordeur had weggestuurd. Ze keek er naar.... een groote, gave, donker-donzige perzik! Hoe kwam Bella er aan? O, nu ging haar een licht op. Ze had straks de achterdeur hooren gaan.... die maakte zulk een eigenaardig piepend geluidje. Zeker had Bella's vriend haar die gebracht. O juist, in de courart had gestaan dat de drukkersgezellen hun patroons al weer hooger loon wilden afdwingen. Het was hun zeker gelukt en ter eere daarvan trakteeerde hij zijn meisje.... Maar.... waar was Bella? Ze hoorde op dit uur in haar keuken te zijn. Zeker op haar kamertje? En met loome, moeie beenen klauterde ze de hooge trap op. „Bella, ben je daar?” en meteen opende ze de deur. Een scherpe, schroeiende spirituslucht sloeg tegen haar aan. Ja, daar zat Bella met loshangende laren, die ze juist gefriseerd had en die ze nu met ingespannen aandacht tot een nieuwerwetsch, torenhoog kapsel naar de kruin van haar hoofd opwerkte.

„Maar Bella,” zei mevrouw verdrietig „wat doe je nu hier? Je hebt beneden je werk....”

„O ja, mevrouw, maar ik ben ook zoo klaar, maar ziet u, m'en jongen is er daar net geweest en die vroeg of ik van avond met 'm uitging.... d'r is een feestje in Burgerlust. En na den eten is er geen tijd voor, ziet u.... want hij kwam me al heel vroeg halen, zei die....”

„Is het dan je uitgaansavond?”

„Neen, dat niet.... maar 't zal u toch wel 't zelfde wezen of ik nu van avond uitga of overmorgen....”

„Ik wou toch wel dat je me dat even vroeg,” merkte mevrouw nederig op. „Ik kon van avond toch ook iets hebben?”

„O neen, dat weet ik wel.... d'r is 't er hier toch nooit wat te doen....”

En Bella kapte zich sans gêne verder en mevrouw keerde naar haar kalme, koele slaapkamer terug. Ze was moe, te moe om zich ergens over te ergeren, blij dat ze zich lekker kon uitstrekken en en duurte.

Het etensuur had nauwelijks geslagen of het eten stond al op tafel.

„Hoe zijn we zoo vroeg?” informeerde meneer verbaasd.... „t is toch Bella haar uitgaansavond niet?”

„Nee, eigenlijk niet, maar ze moet van avond naar een feestje”. „Zoo, moet ze? — ja, dan houdt alles op, laten we dan gauw gaan zitten en vooral gauw voortmaken....” zei meneer sarcastisch....

Dat Bella haast had om klaar te komen was zeer merkbaar, zoo werd er gestommeld en gelawaaid in de keuken. Na tafel maakte mevrouw aanstalten de glazen en het zilver binnen af te wasschen. „Wat gaat u nu doen?” vroeg Miesje, wier vlugge oogen dadelijk alles opmerkten. „Anders doet u dat toch nooit! 'k Zou je danken.... laat Bella daar lekker zelf voor opdraaien, 't is haar werk.”

„t Is ook niet om haar te sparen,” legde mevrouw uit. „maar ze is zoo jagerig en jachtig, dat komt me op zooveel scherven uit m'en glaswerk te staan en zooveel leelijke krassen op 't zilver, dat ik 't maar liever zelf doe.... Laat mij nu maar m'en gang gaan, kind!”

„Nu, dan zal ik u helpen.” En zoo werd binnen omgewasschen. Miesje was bezig het schoone zilver in de la te schikken toen het schrille belletje van de achterdeur overging. Plotseling liet Miesje alles in den steek en verdween.

„Zoo'n kind,” dacht mevrouw. Maar ze nam rustig het werk over en vergat 't weer. Tot ze aan de thee, zich op eens dien plotselingen aftocht hierinnde.

„Dat 's waar ook, waarom ben je daar straks zoo op eens weggegaan?”

„Nou,” lachte Mies.... „k wou eens kijken hoe fijn die twee wel waren! Die vrind van Bella is wat 'n fijne meneer! Echt sjiek, hoor! Hij had een licht grijs vilten hoedje op — zoo een als vader zegt dat hem te duur is! En zoo'n hooge boord, wit en glimmend! En 'n prachtige zijden das.... allemaal leuke kleurtjes.... Heelmaal niet poenig.... hoor.... de vrind heeft smaak! En toen kwam Bella beneden.... geen hoed op.... 't zou ook zonde zijn van 't kapsel.... hoog en krullerig! Fijn hoor, dat ga ik ook eens probeeren! Dun wit japonnetje aan.... vanmiddag gauw nog gestreken.... manteltje over den arm! 'n Coeur tot zoo.... (Mien wees naar haar maagstreek). Lage schoenen met vlinderstrikken en zulke hakken! Nel (dat was de oudere zuster) mocht willen dat ze er altijd zoo uitzag! En hij bracht een pakje voor haar mee. Van de naaister, zei hij. En ze pakte 't in de keuken uit. En toen ze weg waren ben ik gauw gaan kijken. 't Papier lag nog op tafel maar achter de deur hing een dun voile japonnetje. — O, gewoon een schat! — Ik wil 'm dadelijk ruilen tegen die vreeselijke blauwe jurk, u weet wel — die onverslijtbare van-voor-den-oorlog!”

S. M. - G.

Een overlevering uit 't Geldersche.

Ik logeerde in Wageningen, het rustige oeverstadje aan den Rijn, met zijn bouwvelden, die aangroeien, zijn bosschen, die verdwijnen, zijn fleurige uiterwaarden en bovenal zijn beroemden berg, volgens het bordje bij den Uitkijktoren 62 M. boven A. P., maar waarlijk in staat den bestijger met een greintje verbeeldingskracht, op zijn hoogste punten, Alpen-gevoelens in te boezemen. Voor den natuurminnenden stedeling is het daar een herwonnen paradijs; hij staat er op met de lieve zon zelf en droomt er, dwalend onder het sparkelend firmament tusschen de wondere gedaanten van groote boomen, in verstild gebaar plechtige sparren en machtige beuken, de blije kleuren en het rijke geluid van den gestorven dag. Met diepe teugen genoot ik er van den buiten. Op een zonnigen morgen, vroeg aan den wandel, ontmoette ik op mijn paadje tusschen de bouwlanden een ouden boer, die met zijn blinkende spade op schouder naar den akker ging, en mij vriendelijk „Goe-merge” wenschte.

Het was een patriarchaal type met een ruigen-zilvergrijzen ringbaard om den fijn-doorrimpelden kop en in de slimme grijsblauwe oogen een geestige tinteling. Ik liep mee met hem op en knoopte een gesprek aan. Met een ronden Geldersman gaat dat altijd goed; hij maakt van zijn hart geen moordkuil en komt los eer je het weet. En deze was al een heel gemoedelijke ouwe baas, dadelijk bereid om een boom op te zetten over de streek, de menschen van nu en die van den ouden tijd.

Aan een bocht van het paadje wees hij mij, heel in de verte, ver achter een gul-sprietend roggeveld, frisch-groen in den parelenden morgen, de gracielijke top van den Rhenenschen Cuneratoren. Als een teer silhouet, naast de reëler gestalte van een tengeren berk op den voorgrond, stak hij uit boven den Heimenberg, een stoeren knaap, zacht-glanzend in karmijnig morgenlicht. Heel even, schuchter en toch fier, keek de ranke toren er over heen, en stond als in extase om de wijde lentewereld, van het blijde levenswonder vervuld. Ik zag het zwijgend aan; hoog klopte mijn hart om het volle rijke leven. Het leek mij een oneindig geluk het te mogen genieten, zijn ruimten en diepten, zijn lief en zijn leed, alles wat het vol maakt. Een warme weldoende belangstelling voelde ik voor het klein gebeuren zoo goed als voor het groote — een welgezindheid jegens allen en alles om mij heen. Ik weet niet of mijn metgezel mijn vreugdige vervoering deelde, of zijn zooveel ouder bloed ook nog zoo heftig koortsen kon bij den verrukenden aanblik van zijn heerlijk-schoone land. Andere, meer gemoedelijke gedachten waren bij hem opgekomen en een oolijke

herinnering had de Rhenensche toren, van de Wageningsche bouwvelden af gezien, bij hem gewekt.

Toen wij opliepen, deed hij mij een oud verhaal, een overlevering, overgegaan in zijn geslacht van den vader op den zoon, opgehaald in lange winteravonden, als het mansvolk op de boerderij om de kachel zit, de sokke-voeten op den glanzend geschuurden ring er om heen. Als vreemdeling waag ik mij niet aan een weergave in zijn smeu, smakelijk dialect; liever geef ik de historie in eigen woorden, ook al verliest zij daardoor iets van haar waarde.

Eens, heel lang geleden, ging het gerucht dat de Rhenenaars, met behulp van bisschoppelijke benden, een aanslag zouden ondernemen op Wageningen, de oude rivierstad in het vijandelijk Geldersch gebied. Het bereikte de bedreigde veste en bracht er groote onrust teweeg. In dien tijd werd de stad geregeerd door een bestuur van „amptsjonkers”, dat op het hooren der onheilsmare bijeenkwam en last gaf om de verdedigingsmiddelen na te zien en in orde te brengen. Bij het onderzoek der poorten bleek, hoe zorgeloos de burgerij en haar bestuur had voortgeleefd; in dit hachelijk moment werd de ontdekking gedaan, dat de grendel van de poort, die opende op het Sticht, deerlijk verroest en totaal onbruikbaar was. Och arm, voor een aanval van die zijde stond de goede stede open en bloot. Te laat was men op tegenweer bedacht; de grootste ellende dreigde. Een nieuwen ijzeren grendel aanbrengen, dat ging zoo maar niet, was niet te doen in een vloek en een zucht; daaraan kon in dit dringende geval — wie wist of de Stichtschen niet al in aantocht waren — eenvoudig niet worden gedacht. Maar wat dan te doen; de toestand leek reddeloos. Het „amptsbestuur” kwam nogmaals bijeen, doch het bleef erbij dat de eene amptsjonker de schuld op den ander schoof en daarmede werd het verzuim niet hersteld. Ter elfder ure kwam een slimme zandboer voor de heeren met een oorspronkelijk voorstel.

Al piekerend over de oplossing der moeilijkheid was hij op het schitterend idee gekomen den grendel, die niet deugde, te vervangen door een ander bruikbaar instrument. De eerste eisch er aan te stellen was, dat het kant en klaar voorhanden moest zijn.

En zijn aandacht was gevallen op een stevigen winterwortel, een product van de streek, een van die kanjers, zooals de Noord-Oostelijke zandhoek er oplevert sinds eeuwen her, terecht daarom beroemd. Grif werd dit voorstel aanvaard, door velen zelfs beschouwd als een goddelijke ingeving, die in den hoogsten nood

DE FONTEINEN VAN ROME.
PONTEIN BIJ DEN TEMPEL VAN VESTA.

de redding bracht. Nog denzelfden middag werd een enorme wortel in statie van den hoogen akker naar de poort gedragen. Een groote menigte stroomde samen om het vergrendelen te aanschouwen. Het geschiedde onder plechtige stilte en menigeen slaakte na afloop een zucht van verlichting. In den avond werd een korte dankdienst gehouden in de kerk, waar de zegen des Allerhoogsten over de goede vaderstad en den wortel in de poort werd afgesmeekt. De vrede des harten was weergekeerd, rustig ging de burgerij te bed en ook de oude, in het waken beproefde stedewacht look de oogen met vernieuwden moed.

Helaas, men had buiten den waard gerekend of liever buiten een hongerige koe, die cenzaam graasde op een schamel stukje weiland binnen de poort. Het gras stond er slecht bij in het late najaar, zoodat die herkauwende ingezetene het in haar weitje niet breed had gehad in den laatsten tijd. Een grage maag verscherpte haar reukzin en zij kreeg de lucht van het voedzaam maaltje, dat de nieuwe grendel, waarvan zij als zoodanig het nut niet inzag, haar lokkend bood. Een gesnuffelde kennismaking werd met grage tanden voortgezet, met het onzalig gevolg dat er van den wortel niet veel overbleef. De afgeknaagde restjes kwamen voor de poort op den grond terecht.

De koe was voldaan, maar de poort stond open. Nog denzelfden nacht namen de Stichtsche benden zonder veel moeite de stad in. Bij de overrompelde burgerij hadden zij licht werk. Een der amptsjonkers zou, ruw uit den slaap opgeschrikt, naar verluidt, nog naievelijk hebben gerept van den stoeren wortel aan de stadspoort, den nieuwen grendel, waarin hij zulk een onbegrensd vertrouwen gesteld had. Of de Stichtenaars en Rhenenschen zich daarover vroolijk maakten! De koe op het stadswetje werd als onbewust verrader binnen de poort gesignaleerd. Zij voerden haar met groen gesierd, met den overigen buit, in triomf op hun aftocht mede.

* * *

Zoo ongeveer luidde het verhaal, dat mijn spraakzame metgezel mij dien zonnigen morgen aan den Veluwezoom vertelde. Ik voor mij geloof, dat van allen, die de historie met al haar bijzonderheden voor waar hebben verteld, er niet een aan zijn eersten leugen gestorven is. Er is dunkt mij geen mensch zoo waarheidlievend, dat hij dit kan betreuren. Naar ik hoorde, staan echter nog steeds de Wageningers, bij de bevolking der omliggende steden en dorpen onder den bijnaam van „wortelenboeren” bekend.

W. H. DE ROOS.

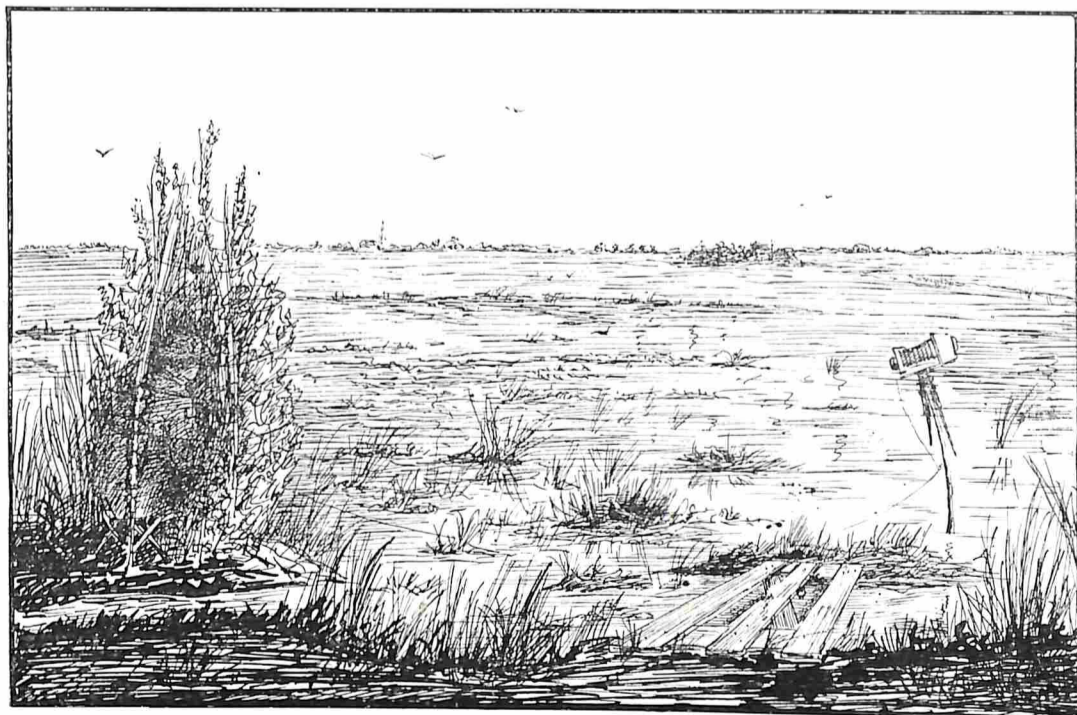
DE ZWARTE STERN.

(HYDROCHELIDON NIGRUM).

DE Pinksterweek bracht ik dit jaar ('19) voor een deel door in Drente op een boerenhofstede, gelegen in de nieuwe ontginning bij Zeijen (Gemeente Vries). De bewoner, tot voor kort niet meer dan „een goeie kennis”, door onze gemeenschappelijke neiging tot vogelsport vrij plotseling een zeer intieme vriend geworden, had mij uitgenoodigd, om in zijn omgeving ook eens met de camera op het gewiekte volkje uit te gaan. Ik nam deze uitnoodiging gaarne aan, daar ik buiten de vogelfotografie om, toch wel eens in deze door haar geschiedenis vermaarde provincie, een kijkje wilde nemen.

* * *

Pinksteren viel laat dit jaar, zoodat mijn vriend me bij de begroeting in Assen al met een lang gezicht er op moest voorbe-

HÖE DE ZWARTE STERN GEFOTOGRAFEERD WERD.

reiden, dat er niet zoo heel veel meer voor me te „doen” zou zijn. Haast alle vogels waren „uit”; alleen zouden we mogelijk nog wel een late watersnip vinden. „Of een zwarte stern”, zei ik, denkende aan de veenplassen, die ik op de heide in Brabant gezien had. Ja, dat kon ook wel, meende mijn vriend.

In den vroegen morgen van den tweeden Pinksterdag ging het dan per fiets naar de uitgegraven veengaten achter Vries. We hadden den jachttopziener van 't Zeijerveld, een goeden vriend van mijn gastheer, ook gevraagd, mee te gaan, wat deze zeer gaarne wilde doen.

Eenmaal op het groote heideveld aangekomen, zag ik van eigenlijke veenplassen niet veel, doch dat kwam door de groote droogte van de laatste weken; de uitgegraven gaten waren er talrijk en 't was duidelijk te zien, dat er water in gestaan had en meestentijds in stond.

't Zou al vreemd zijn, als alle plassen waren uitgedroogd en ik had alle hoop, hier de zwarte stern te ontmoeten. 't Duurde dan ook niet lang, of ik zag een paartje zweven boven een kleinen plas en ik hoorde het bekende „kliet, kliet”, wat mij aan de moerassige heideplassen bij Moergestel herinnerde. Ik gaf er nu de watersnip maar aan en zocht het plasje af naar een nest. Ik vond echter niets; er was ook niets; de sterntjes trokken al gauw weer verder. Ik rekende er echter op, dien morgen nog wel een legsel te vinden en zocht ijveriger dan te voren naar veengaten, waar nog water in stond. Ook mijn confraters waren oplettender geworden na de verschijning van de sterntjes en ieder zocht op eigen gelegenheid om de eerste te zijn in het vinden van een nest. En nu bleek weer, dat mijn gastheer ons, den jachttopziener en mij, de baas was. Wij beiden bestudeerden het terrein, hij de vogels. Wij raakten hoe langer hoe verder van elkaar af, tot we onwillekeurig in een hoek van het terrein weer dicht bij elkaar kwamen. Ik zag mijn vriend stilstaan en den arm opsteken; boven zijn hoofd zweefden vogels. Ik haastte me, om bij hem te komen en zag het water van een grooten plas. „Als je hard loopt, kun je er nog net een uit het ei zien kruipen,” hoorde ik roepen. De jachttopziener en ik, we liepen, wat we konden, om er te komen, doch vóór we er waren, had het jonge leven zich van zijn kluisters bevrijd. Daar lag dan het nest met, behalve het jong, nog twee eieren, rustende op kroos en gras, dat in het water groeide. 't Lag een meter of drie van den kant, dicht bij een klein eilandje. Ongetwijfeld lagen er nog meer nesten in den plas, want een tiental sterntjes bleven ons, onder voortdurend „kliet, kliet”, omzweven, soms rakelings langs ons heen schietende.

Mijn vriend vertelde, dat hij deze broedplaats gevonden had, door goed acht te slaan op de vogels. Daar, waar we de sterns het eerst hadden gezien, zwalkten ze willekeurig van het eene plasje naar het andere, doch hij had al gauw een vogel ontdekt, die in een rechte lijn het noorden in vloog. Hij was dien gevolgd en zoo bij dezen plas gekomen.

Ik moest weer erkennen, dat hij „fijn” was op de vogels en dat hij me in dit opzicht zeker de baas was.

Maar nu moesten we aan het werk. De kans om een serie mooie foto's te maken, was groot: een niet schuwe vogel en de eieren aan 't uitkomen, 't kon niet beter. 't Was nu maar de vraag, hoe ik bij 't nest komen zou. Er stond slechts een voet water, dus ik dacht er niet lang over en was al gauw bezig, laarzen en kousen uit te trekken. „Dat zal je niet raden,” zei de jachttopziener, „je gaat tot over je kop in den modder.” Dat was een tegenvaller, waar ik niet op gerekend had; bij Moergestel wandelden we over den bodem der plassen als over een steenharder vloer.

Toen ik hier even den voet in het water stak en wilde gaan staan, bleek me, dat 't allemaal „pap” was. Er moest dus wat op gevonden worden. Maar eerst liepen we den plas nog eens rond om te zien, of we geen ander nest vonden, meer binnen ons bereik. Wel zagen we nog een paar nesten, doch die lagen vrij wat verder in het water, zoodat het eerste ons nog de beste kans bood.

Nu zou dus het werk van den vogelfotograaf aanvangen.

De metgezellen waren vol goeden wil. „Zeg maar, wat we doen moeten,” zeiden ze. Ik kreeg zoo den indruk dat ze voor me door een vuur gevlogen zouden zijn. Ik zei hun, dat ze maar eens moesten zoeken naar palen of een stuk plank en dat er verder een tiental lange takken en een hoop afgesneden hei noodig zou zijn. De heeren gingen dus de hei op en zochten, wat ze konden. Ik had laarzen en kousen maar uitgelaten en ging rustig mijn camera gereed maken. Mijn gastheer kwam al gauw met een paar dikke takken aansjouwen, maar de jachttopziener nam zulke geweldige maatregelen, dat ik met reden vreesde, nog last met de Drentsche boeren te zullen krijgen. Hij kwam n.l. aansleepon met een groot, zwaar, ruw getimmerd houten hek, dat hij maar brutaalweg van den dam van een weiland had weggenomen. Een lange staak, van den eenen dampaal tot den anderen reikende, losjes met touwen

Foto J. Vijverberg.

DE ZWARTE STERN.

daaraan bevestigd, moest dien dag de koeien dan maar binnen de perken houden. Ik vond het wat al te kras, maar mijn vriend zei: „Ben je zot, als we klaar zijn, brengen we 't weer netjes op zijn plaats.” Hij liep den jachttopziener tegemoet om hem het werk te verlichten en na eenige minuten stonden ze bij me, hijgende en puffende van de hitte, zweetende als paarden. Ik zei, dat ik er mee verlegen was, dat ze zich zoo voor me inspanden. „Wees wijzer,” zei de man van de jacht, „we hebben plezier in dit werk; we willen ook wel eens weten, hoe die mooie foto's in de bladen komen. Zeg maar, waar u het hek hebben wil, 't is in een wip op z'n plaats.”

Ik gaf de noodige aanwijzingen, vier sterke armen hieven het zware hek overeind en met een smak kwam het in het water neer. 't Lag precies, zooals ik het hebben wilde; ik stapte er op en de breede planken hadden zooveel steun op gras en kroos en biesen, dat het water me nauwelijks boven de enkels kwam. Het nest was alzoo binnen mijn bereik.

Toen vroeg ik een langen staak en stak en sloeg dien zoover mogelijk in den weeten bodem. Daaraan sjoerde ik met touwen en riemen het statief (t.w. een simpel knuppeltje met een punt er aan) vast en met een schroef bevestigde ik de camera daarop. Ik stelde even in en bevond den afstand van camera tot nest juist goed. Daarna ging mijn beproefde centraalsluiters voor de lens en was de quaestie van het plaatsen van de camera opgelost. Nu moest nog een hok gemaakt worden, waar ik dicht bij het nest, voor den vogel verborgen kon zitten. Onder de bedrijven door had ik het eilandje daarvoor al uitgekozen.

Een groote, doode meidoornrak werd diep in den slapen bodem gestoken en daar de zijtakken er nog aan waren, was het gemakkelijk, hem zoo afdoende met heidestruiken te behangen en te bestrooien, dat hij zoo dicht werd als een heg. Toen stelde ik den sluiters, trok de chassis uit, bracht de gummibal naar mijn doornstruik en nestelde mij er zoo goed mogelijk onder. Mijn vriend die zonder natte voeten te halen, mijn eiland bereiken kon, bestrooide met heidestruiken wat nog van mijn lichaam zichtbaar was en daarmee was de laatste hand aan de voorbereidselen gelegd. De vrienden gingen heen en trokken zich terug achter een hoop turf, die op een honderd meters afstand te drogen stond. Als ik een opname gemaakt had, zou ik door te fluiten een sein geven, dat ze moesten komen. Ik kwam liefst niet vlak voor het oog van de vogels uit mijn schuilplaats en voor een tweede opname had ik toch weer iemand noodig om me onder de heide te stoppen. Daar zat ik dan weer voor de zooveelste maal te wachten op de dingen die komen zouden, den gummibal in de hand. De schetsteekening op de vorige bladzijde geeft voldoende de situatie weer. We zien er uit, dat er heel wat van ons sterntje gevegd werd. De camera vlak bij het nest, het groote houten hek in het water, en een „boom” waar te voren niets van dien aard te zien was; de terreinverandering was wel groot. Toch had ik goeden moed, dat het sterntje over al deze beletselen heel gauw zou heen kijken, anders was ik eerst nog wel een uurtje mee gaan wandelen om den vogel aan al dat vreemde gedoe te laten wennen. Ik had goed gezien. Mijn makkers zaten nog niet achter hun turfhoop, toen de stern al boven het nest verscheen, onder nijdig gekrijt. Ze scheerde er al dichter en dichter langs en terwijl ik ze even volgde met de oogen, had nummer twee zich al op jong en eieren neergezet. Ik was perplex; dat had ik niet kunnen denken. Ik dacht er op dat oogenblik niet eens aan, te belichten. Doch dat duurde slechts kort en tusschen de takken door bestudeerde ik de houding en de bewegingen van den vogel, om toe te knijpen, als het geschikte oogenblik daar zou zijn. Nu, dat liet zich niet lang wachten, ik kneep toe, de sluiters klapte en de stern er van door. Ik floot, doch moest dit nog al enkele keeren herhalen, ofschoon de vrienden achter hun turfhoop het wel hoorden. Ze konden niet gelooven, dat 't nu al gebeurd was. Ze verlostten me uit mijn gevangenis, en hadden praats voor honderd man; dat ze achter hun turfhoop de sterntjes hadden zien aankomen, boven het nest zien balanceeren, neerstrijken en weer opvliegen enz. Maar dat de vogel zoo gauw op het nest zou gaan, hadden ze niet kunnen gelooven. Ik schoof een nieuwe plaat voor en kroop weer onder mijn tak, waarna mijn makker me onder hei en rommel wegstopte. Daarna ging het tweetal weer weg. Nog hadden ze geen tijd gekregen, om zich in de verkwikkende schaduw

van den turfhoop neer te zetten, toen andermaal het fluitje klonk. De tweede opname was gemaakt. Een derde plaat ging voor. Ik zou nu de stern kieken, neerkomende op het nest, met uitgeslagen vleugels. Deze opname gelukte niet zoo vlug, de vogel zat te gauw. Door rukken aan den gummibal moest ik hem dan weer van het nest jagen. Eindelijk kreeg ik de kans en de derde plaat was belicht.

Ik vreesde echter, — en naar later bleek, terecht — dat de punten van de vleugels niet op de plaat te zien zouden zijn; het toestel stond vrij dicht bij het nest en ik had nu niet anders meer in de chassis dan 10 x 15 platen. Mijn vierde plaat zou ik dus besteden, om het sterntje te kieken, staande bij het nest en daarna moest de camera achteruit, om de beide laatste platen nogmaals aan vogels met uitgespreide wicken te verwerken. Ik werd dus voordien vierden keer onder de hei gestopt en de makkers zochten hun turfhoop maar weer op. Nauwelijks hadden ze de hiel gelicht, of het sterntje was weer present en maakte aanstalten om neer te strijken.

Daar stond het, dicht bij het nest, maar niet, voor de opname, dicht genoeg. Ik wachtte dus met belichten. De korte pootjes kwamen in beweging, doch namen niet precies de richting naar het nest, eer naar iets dat er vlak vóór lag. Wat dat mocht zijn, kon ik echter niet zien. Toen ik oordeelde, dat de vogel in zijn geheel op de plaat zou staan, kneep ik toe en onmiddellijk daarop vloog hij op met een eierdop in den snavel.

De vrienden hadden den vogel zien neerstrijken, en waren toen al vast maar op mijn plas afgekomen. „Hij heeft wat in den bek”, hoorde ik roepen en dadelijk daarop: „Daar valt het, 't is een dop.”

„'t Is particulier”, zei de jachttopziener, „dat het stomme dier onder al dat vreemde gedoe toch alles wil doen, wat bij zijn werk behoort.” Beiden zouden het bijzonder aardig vinden, als ik den vogel met den dop in den snavel had genomen. Ik ook en ik achtte de kans groot, maar ik had de stern toch niet den dop zien opnemen. De opname hieronder doet zien, dat het niet zoo mocht zijn.

Nu moest het toestel achteruit. Daarmee zou wel een kwartier gemoeid zijn. De camera moest losgeschroefd worden, de staak uit den modder getrokken en wat achteruit er weer ingeslagen, dan de camera weer bevestigd en opnieuw ingesteld. Onder deze werkzaamheden vlogen de sterns onder woedend gekrijt vlak langs ons heen, als wilden ze ons te lijf. Opeens voelde ik iets op mijn schedel vallen of stooten. Mijn eerste gedachte was, dat een der sterntjes een of andere viezigheid op mijn bol liet vallen en voorzichtig tastte ik met de vingers, of dit inderdaad zoo was. Mijn hand was onbevlekt, zoodat ik moest gelooven, dat de vogel tot handtastelijkheden was overgegaan. Dat was me nog nooit overkomen, zelfs onder de duizenden meeuwen en sterns op de hillen in de inlagen van Schouwen niet. Wel had ik den pachter van de eerste inlage daar eens ontmoet, met een groote, bloederige schram op zijn neus, welke hem was bezorgd door een woedende meeuw. Maar ik had nu met een dito stern te doen; na den eersten snavelstoot volgden er meer en hoewel ik het niet behoefde uit te schreeuwen van pijn, begon het me zoo te vervelen, dat ik mijn strooien hoed opzette. Toen hielden de aanvallen dan toch op.

Intusschen stond de zaak weer voor een nieuwe opname gereed. Toen ik de hei eens overkeek, zag ik op korten afstand een tweetal Drentsche boeren, die ons doen en laten stonden af te neuzen. Ik uitte de vrees, dat die ons wel eens konden komen storen, want een van beiden zou wel de eigenaar van het geroofde hek zijn. De jachttopziener stelde me gerust. „Ze hebben het hart niet, om hier te komen”, zei hij, „die zien ons natuurlijk voor een drietal halve garen aan, waar ze maar beter vandaan kunnen blijven.” Hij scheen het bij het rechte eind te hebben, althans de boeren wandelden kalmpjes verder.

Ik nam den vogel nog tweemaal, een keer zittend en een keer neerkomend met de vlerken uitgeslagen. Toen waren mijn platen op. Ik kon ook tevreden zijn met zes opnamen. Ik pakte mijn rommeltje bij elkaar, trok kousen en schoenen aan; het hek werd op zijn plaats gebracht, de meidoornrak op het eilandje verwijderd en de toestand was weer, zooals we dien gevonden hadden.

Recht voldaan over de genoegens van dien morgen gingen we naar huis.

J. VIJVERBERG.

Foto J. Vijverberg.

DE ZWARTE STERN.

HET HUIS TE DOORN.

EEN vaderlandsch kasteel, waarop de oogen van de geheele wereld zijn gevestigd, en dat nochtans — of misschien juist daarom? — voor ons onverbiddelijk gesloten blijft en dat slechts uitwendig, en dan nog niet meer dan éénmaal, gefotografeerd mocht worden, ondanks alle verzoeken en smeekbeden. Ge begrijpt, lezeressen en lezers, hoe het ons te moede is. Ge begrijpt nu ook, waarom wij eerst thans een klein artikel aan dit Huis wijden, met slechts enkele afbeeldingen, hoewel wij, ons niet zóó verre houdend van de dingen die deze wereld in beroering brengen als ge misschien gedacht hebt, reeds weken lang enkele foto's ervan in ons bezit hadden: we hoopten nog op een gunstige beschikking. Thans, nu alle hoop vervlogen is, geven we dan eindelijk het weinige wat wij geven kunnen, meenend dat in dit blad toch allermint geheel gezegen mocht worden van een slot, dat voor altijd in de geschiedenis der wereld bekend zal blijven als het huis, waarin de man zich vestigde, die als Keizer Wilhelm II vele jaren aller aandacht trok, de heerscher van het eens machtigste rijk van Europa, de in het einde der 19de en het begin der 20ste eeuw meest opvallende verschijning in de langzaam-aan, den laatsten tijd zeer snel, dunnende rij der „gekroonde hoofden”. Meer behoeven wij hier van den ex-keizer van Duitschland zeker niet te zeggen; reeds thans een juist en strikt-rechtvaardig oordeel over hem vellen is wel zeer moeilijk; zoo iets zou trouwens ook niet in dit artikel op zijn plaats zijn.

De gewezen Deutsche keizer ^{*} ^{*} ^{*} schijnt niet zóó met het verleden te hebben kunnen breken, dat hij zich een modern landhuis tot woning koos. Het moest klaarblijkelijk een slot zijn, door grachten omgeven, en herinneringen wekkend aan de middeleeuwen, met zijn vorsten bij de gratie Gods, zijn schitterende helmen en gepantserde vuisten, zijn wapperende vederbossen en kletterende degens, zijn dappere ridders op onneembare burchten, dien tijd waarin voor den met rijke fantasie en sterken zin voor romantiek zoo overladen Duitscher-voor-korten-tijd (thans schijnt hij Shaw's „Helden” toe te juichen!) zulk een aantrekkelijkheid school, dat hij — en niet 't minst de „Oberster Kriegsherr” — hem in gemoderniseerden vorm wilde doen herrijzen.

Maar ach! ons vaderland bezit nog slechts heel weinig van die burchten. Is het de groote nuchterheid der Hollanders, hun weinig romantische aanleg geweest, die maakte dat de meeste onzer kasteelen, meer of minder grondig, tot vreedzame landhuizen verbouwd werden, nog slechts door grachten en enkele andere bijzonderheden herinnerend aan den tijd, toen zij krijgskundige beteekenis hadden? De keuze was voor den ex-keizer dus niet heel ruim, en nog minder ruim als het waar is — wij vermoeden het — dat er tegen zijn vestiging in de Geldersche of Limburgsche gewesten eigenaardige en begrijpelijke bezwaren bestonden. Bovendien — de tot het huis behoorende terreinen mochten niet al te klein zijn en niet al te zeer open liggen voor nieuwsgierige blikken.

Zoo werd dan het huis te Doorn gekozen. Eigenlijk geen kasteel dat romantischen zin kan bevredigen, dit vriendelijk-deftige vrij groote landhuis, dat met zijn grootendeels witte muren zoo schoon ligt te midden van het groene lommer van het fraaie park, op zeer korten afstand van het nog bekoorlijk-landelijke Doorn. Slechts de grachten en één oude hoektoren spreken nog van oude tijden...

En ook de geschiedenis van dit Huis spreekt niet sterk tot de verbeelding, is vrij onbelangrijk. Het oude Huis te Doorn werd gesticht door een geestelijke, natuurlijk een van die middeleeuwsche geestelijken die tevens niet ongaarne het zwaard hanteerden, en in zooverre Wilhelm van Hohenzollern enigszins verwant zijnde; 't was de Domproost Floris van Jutfaas. Toen hij in 1337 stierf was het kasteel nog niet gereed; men weet tenminste mede te deelen, dat in 1347 zijn opvolger Hendrik van Meerlaer verlot kreeg het huis verder te laten opbouwen, hetwelk door hem in 1356 voltooid werd. „Op eigen kosten” voegen de oude schrijvers er bij. Moeten we hieruit afleiden, dat Floris van Jutfaas voor rekening van anderen had laten bouwen?

Dit oude kasteel van Doorn wordt geprezen als een „heerlijk prachtig slot”; een echte middeleeuwsche burcht was 't natuurlijk met verdedigingstorens, kasteelen, een getorende toegangspoort, die door 't ophalen der valbrug kon worden gesloten; grimmig-ongenaakbaar rees hij uit zijn grachten. De verwoesting van Doorn door den Hollandschen graaf in 1322 had misschien aanleiding gegeven tot zijn stichting, doch zijn weerbaarheid is nimmer op de proef gesteld, al kwamen Geldersche benden in 1420 en '21 in zijn nabijheid plunderen. Van oorlogsgeweld heeft het kasteel misschien lichtelijk te leiden gehad, indirect, toen er in 1584 Staatssoldaten onder bevel van Philips Cassel in bezetting lagen: een dergelijke inkwartiering was vooral in dien tijd altijd enigszins

schadelijk voor het Huis dat onderdak moest bieden. Maar daar is het ook bij gebleven.

Ongeveer drie eeuwen is het slot van Doorn door de Proosten van St. Maarten bewoond. Daaraan kwam een einde toen in 1634 de proostdij onbegeven was en Reinier van Golstein, Domkanunnik, het kasteel en bijbehorende goederen een jaar later kocht. Hij maakte het leenplichtig aan stadhouder Frederik Hendrik, als graaf van Buren. Sinds dien tijd is het als een leen van Buren door verschillende familiën bezeten, en het is wel merkwaardig dat het tot op dezen dag steeds zoo korten tijd in dezelfde familie is gebleven. Een opsomming van al die families meenen we achterwege te kunnen laten; voor zoover wij weten zijn geen mannen of vrouwen van buitengewone beteekenis bezitters geweest. Vermelden wij slechts dat het Huis tot voor eenige maanden eigendom was en bewoond werd door de baronesse van Heemstra de Beaufort, die zich tegenover ons blad zoo onverbiddelijk hard heeft betoond, wat intusschen haar recht was. En voor wie er belang in stelt, zij nog medegedeeld, dat het Huis te Doorn in 1536 als ridderhofstad werd erkend. Wij stellen ons zoo voor, dat deze benaming voor den nieuwen bewoner groote bekoring heeft, zoodat het ons niet zal verwonderen als de residentie van den afgetreden monarch spoedig den naam Huis-te-Doorn verwisselt voor den meer klinkenden: „Ridderhofstad Doorn.”

Wij schreven reeds hierboven, dat het Huis zijn middeleeuwsch uiterlijk bijkans geheel heeft verloren. Met ingrijpende veranderingen is vermoedelijk een aanvang gemaakt, nadat de Domproosten het slot verlaten hadden, dus in 't midden der 17de eeuw.

In 1750 is het blijkens teekeningen (van de Beijer?), waarvan één op de volgende bladzijde is gereproduceerd, intusschen nog veel van het oude over: onder meer de vierkante toren met toegangspoort, met belendende gebouwen, en twee ronde hoektorens aan de achter-

zijde, waarvan slechts de laagste op onze afbeelding te zien is. Aan den kant die op onze prent achter de gebouwen schuil gaat, was de binnen- of open, of tenminste slechts door een laag muurtje van de gracht gescheiden. 't Geheel zag er aan deze zijde toen wat vervallen uit. De torens vertoonden nog schietgaten, de meeste vensters hadden raampjes in lood.

Kort daarop heeft het Huis vermoedelijk zijn tegenwoordige gedaante gekregen, wellicht in 1761, toen Herman Frederik Richard Lijnslager, naar zijn naam te oordeelen een rijk koopman, wien 't noodige geld voor een totale verbouwing niet zal ontbroken hebben, bij koop eigenaar van het Huis werd. Bij die verbouwing

is dit geheel van aanzien veranderd, en wat het waarschijnlijk aan woonbaarheid won, verloor het aan schilderachtigheid. Slechts één der hoektorens — de hoogste als we mogen aannemen dat de ingang aan dezelfde zijde bleef — werd behouden; en wellicht zijn hier en daar nog wel muren van de oude gebouwen gespaard, misschien is de vooruitspringende linkervleugel een overblijfsel van den ouden vierkanten toegangstoren, maar het is moeilijk daaromtrent iets anders dan gissingen te maken; dat de bepleistering van zij- en achtergevels zal geschied zijn, om het verschil tusschen oude en nieuwe fragmenten aan het oog te onttrekken, achten wij intusschen waarschijnlijk.

Het huis-te-Doorn werd het regelmatige gebouw, dat wij nog thans kennen en waarvan onze afbeeldingen een voldoende indruk geven; het is misschien alleen niet overbodig te zeggen dat de zijvleugels méér vooruitspringen dan men uit de afbeelding onder op blz. 509 zou opmaken, en dat van het huis de zij- en achtermuren wit zijn gekalkt, wat aan de voorzijde alleen met het middenstuk is geschied. De rest is hier in de laatste jaren bijna geheel met klimop begroeid.

Van het inwendige kunnen wij het volgende zeggen:

Na de voordeur binnengegaan te zijn, staat men in een kleine hal; links en rechts staan — of stonden — banken en planten en voeren trapjes naar beneden, naar 't sousterrain. Voor u ziet ge een breeden marmeren trap van ongeveer tien treden, die u in een marmeren gang brengt welke het Huis in bijna zijn geheele breedte doorsnijdt en waarop de deuren der benedenvertrekken uitkomen. Vlak tegenover de genoemde trap bevinden zich de openslaande deuren, die tot de eetzaal toegang verselen bezit. Zijn de deuren open dan heeft men van deze zaal uit door de voordeur een schitterend uitzicht op het terrein voor het Huis, dat begrensd wordt door een dubbele rij zware beuken. Van de andere vertrekken valt weinig meer te zeggen, dan dat eenige er van kostbare lederen behangsel hebben; vooral het behangsel van de kamer, waardoor men 't boudoir in den rechterzijvleugel bereikt, verdient genoemd te worden.

Aan de linkerzijde van de marmeren benedengang voert een

HET HUIS TE DOORN, ACHTERZIJDE.

breede trap naar de eerste verdieping. Zij komt uit in een groote hal, die de geheele breedte van het huis bestaat, en zich ongeveer boven den gang en de vestibule beneden uitstrekt. Deze hal, waarop alle vertrekken dezer verdieping uitkomen, werd tot dusverre als kamer gebruikt en was rijk gemeubileerd. Ook zij bood een prachtig uitzicht op het met bloemen getooide voorplein, waarop de rechte toegangslaan zoo statig aanloopt.

Als we nog van de bibliotheekkamer in den rechterzijvleugel beneden, en een allergezelligste heerenkamer in den toren hebben gewag gemaakt, meenen we genoeg over het inwendige van het huis te Doorn te hebben gezegd, dat zonder op buitengewoon schoon te kunnen bogen, een zeer aangename indruk maakt, deftig en toch niet kil.

Het toegangshek van het goed is een zeer eenvoudig ijzeren hek tusschen hardstenen penanten van 1700. Links daarvan in 't park verheft zich een prachtig bosch van kaarsrechte oude beuken. Het park in zijn geheel maakt een bekoorlijken indruk. Vermelden wij nog den Engelschen tuin met zijn 's zomers zoo genotvolle rozenweelde en den aanleg ter weerszijden van de oprijlaan nabij het Huis.

Midden in het bosch staat op een romantisch plekje een oud-Romaansch huisje, met geschilderde vierkante ruitjes in lood gevat, het overblijfsel eener vroegere bidkapel, zooals men die voorheen wel op groote buitens vond. Misschien kan de ex-keizer het weer als zoodanig gebruiken. Den laatsten tijd werd er door de freules de Beaufort Zondagsschool in gehouden.

Tot dusverre waren een tot het landgoed behorende boerderij, en enig bouw- en weiland buiten de afrastering gelegen; dit zal vermoedelijk veranderen. Rondom het geheele terrein wordt hekwerk aangebracht, waarbinnen waarschijnlijk ook de zandweg, die den verlengde Molenweg met de Langbroeksche wetering verbindt, zal worden getrokken. Gelukkig schijnen de mooie Molenweg en het IJskelder bosch er buiten te vallen. De brug voor 't kasteel zal van hekwerk worden voorzien, een landbouwschuur op het goed wordt tot verblijfplaats voor het personeel ingericht. Aankopen als die van de villa „Daisy Cottage” doen hier minder ter zake.

Zullen Huis en goed hun landelijke schoonheid behouden? Het gerucht gaat reeds, dat dicht bij den hoofdingang van het goed een gebouw van groote afmetingen zal verrijzen; wellicht worden daarin de uniformen-, redevoeringen-, en telegrammenverzamelingen ondergebracht. En men zegt dat de parkaanleg belangrijke wijzigingen zal ondergaan. En dat een zware toegangspoort met torens op de hoeken — natuurlijk! — gebouwd zal worden. Of een en ander als verbetering moet worden beschouwd? Wij weten het niet, hopen er het beste van. Maar vrcezen dat in elk geval het verblijf van den eens zoo hoog geplaatste de landelijkheid van Doorn niet ten goede zal komen.

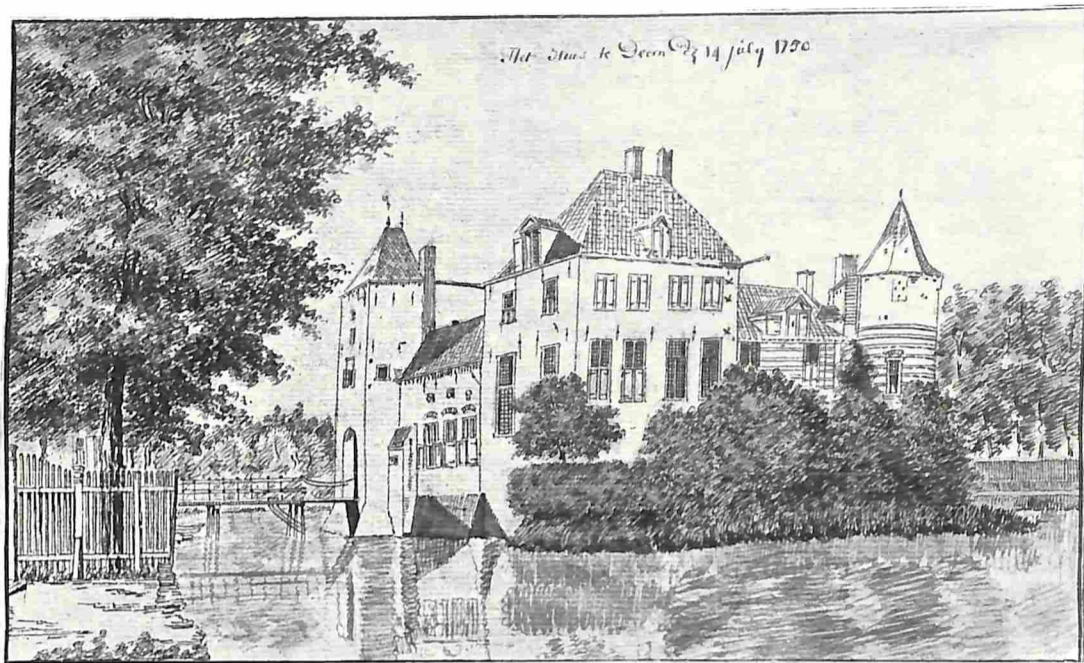
Er is intusschen weinig aan te doen. De ex-keizer schijnt nu eenmaal in ons land te willen wonen en wij hebben daarin te berusten. En wij hebben wel zooveel gevoel voor het tragische en niet 't minst door zijn eigen toedoen zoo weinig schitterende einde van de Keizerlijke loopbaan van dezen eens zoo gevierden en gevreesden autocraat, dat wij hem een rustig verblijf op het kleine maar mooie Utrechtsche landgoed gunnen. Mits — de politiek verre blijve van Doorn. A. L.

BARBARIJSCHESCHAPEN.

5) Naar het Engelsch van
ROBERT HICHENS.

VI.

TOEN ze dien ochtend beneden kwam aan het ontbijt, zag Lady Wyverne den Spahi niet. Maar den vorigen ochtend had ze hem ook niet gezien. Zij begreep dat hij evenzeer man van de wereld was als woestijnman. Hij had met Fransche officieren omgegaan en was te Parijs geweest en wist wanneer aan zijn begeerten toe te geven en wanneer ze te bedwingen. Eenigen tijd nadat het diner afgelopen was, gingen de goede menschen van het hotel weer aan het souper en van het souper rechtstreeks naar bed, slechts een Arabier achterlatend om op de deur te letten. Arabieren zijn groote

HET HUIS TE DOORN IN 1750.

babbelaars. Maar deze Arabier zou niet praten. Daar had de Spahi voor gezorgd. Maar toen de zon op was, was hij weg. Lady Wyverne vroeg zich af waarheen.

Na het ontbijt wandelde ze naar buiten door den pas en de poort van de Sahara, vergezeld van een gids uit het hotel, een tengere slaperige jongen, die tegen haar glimlachte en sigaretten rookte en weinig sprak. Toen zij in 't gezicht van de rivier kwamen, hoorde ze fluitspelen en daar onder de oranje-kleurige rots zat de Arabische jongen en speelde het grillige wijsje. Ze hield een oogmerk stil om er naar te luisteren. Ze wist niet dat ze een wezentje vol grilligheid was, maar daar was iets in de luchtige muziek dat haar aantrok.

„Zit hij daar altijd te spelen?” vroeg ze aan den gids.

„Altijd, Madame.”

„Krijgt hij er niet genoeg van?”

„Madame?”

„Verveelt het hem niet, altijd op de zelfde plaats te zitten en hetzelfde te doen?”

„Ik weet het niet, Madame.”

De gids had er blijkbaar geen idee van, wat verveling beteekende. Lady Wyverne zag hem bijna afgunstig aan. Het gejaag en gewoel van het moderne leven leek meer dan vreemd hier, dolzinnig en vulgair. Ze vroeg zich af of zij, indien ze in dit land zou blijven, de droomerige stilte er van in zich op kon nemen, door dien grooten eenvoud tot een eenvoudiger vrouw gemaakt zou kunnen worden.

„Willen wij naar het roode dorp gaan, Madame?”

„Welk is dat? Dat daar op den heuvel?”

„Ja, Madame.”

Zij knikte. De groote palmtuinen die zich uitstrekten langs de rivier en rondom de bruine, aarden huizen, trokken haar aan, hadden een groote bekoring voor haar. Zij zagen er weelderig en geheimzinnig uit, alsof vreemde wezens in hun schaduw een vreemd en wonderlijk leven leidden. Ze daalde met den gids in de uitge-

Foto Haagsch foto bureau.

HET HUIS TE DOORN, VOORZIJD.

strektheid van het groene bosch af en de melodie van den Arabischen jongen verklonk in den zonneschijn.

Na een poosje maakte de rivier een bocht en ze bemerkte dat ze, om het roode dorp te bereiken, over het water moest. Ze keek om zich heen of er ook steenen waren om overheen te loopen, maar ze zag er geen.

„Hoe komen we aan den overkant?” vroeg ze den Arabier.

„Ik zal Madame dragen. Maar we moeten wat verder naar beneden gaan. Het water is hier diep.”

Zij gingen langzaam over de oneffen bruine aarde tusschen de ruwe boomstammen. Lady Wyverne keek meer oplettend dan te voren naar haar geleider. Hij was nog een echte jongen, met tengere leden en fijne handen. Zij zag naar het stroomend water.

„Je zult mij nooit kunnen dragen,” zei ze.

„O, jawel Madame. En als U valt verdrinkt U toch niet.”

Ze moest wel lachen om zijn achteloosheid, maar zijn antwoord stelde haar allesbehalve gerust.

„Is het veel verder de doorwaadbare plaats bedoel ik?” vroeg ze.

„Waar die abrikozenboom over het water hangt, Madame.”

Hij wees de richting met zijn vinger. Terwijl hij zoo deed, kwam een gestalte uit de diepte van het bosch en bleef onbeweeglijk onder een vruchtboom staan.

„Daar is Benchaâlal!” zei de gids.

„Benchaâlal?”

„De Spahi.”

Lady Wyverne beschutste haar oogen met haar hand.

„Wie is dat?” vroeg ze onverschillig.

Maar ze had den metgezel van haar avondwandeling herkend en haar hart klopte aanmerkelijk sneller.

„Hij logeert in het hotel waar Madame ook is. Madame heeft hem wel gezien.”

„O, de officier.”

„Hij is verschrikkelijk. Hij is de beste ruiter van de Sahara. Met zijn revolver kan hij een steen raken die ik omhoog werp in de lucht zoo!”

Hij wierp een steen naar het trillend blauw van den hemel. „Alle vrouwen die hem zien beminnen hem. In Algiers sterven ze voor hem en in de woestijn, waar hij nu naar het huis van zijn vader gaat, zullen zij van den ochtend tot den avond roepen, zoo:”

Hij maakte een kweelend geluid, als een vogel.

De man onder den abrikozenboom keerde zich om en keek naar hen.

„Stil!” zei Lady Wyverne.

Maar de jongen deed alsof hij haar niet hoorde. Verrukt over het succes dat hij had met zijn vertolking van de vrouwelijke stem, kweelde hij nog scheller dan te voren. De Spahi kwam hun tegemoet. Toen hij dicht bij hen gekomen was, bracht hij de hand aan zijn tulband en groette plechtig.

„Ik geloof dat ik de eer heb gehad Madame in het hotel te zien?” zei hij bijna vragend. „Madame wilde de rivier oversteken?”

Lady Wyverne aarzelde. Ze wist natuurlijk dat de Spahi er haar over zou dragen. Ze zag zijn bedoeling in zijn langwerpige listige oogen. Ze wilde dat hij haar dragen zou. Ze verlangde er zelfs op een belachelijke manier naar, door hem gedragen te worden. Maar ze aarzelde omdat ze nu ten volle begreep dat er iets in haar was, dat meer was dan eigenzinnigheid, iets dat alleen van losbreken teruggehouden werd door wat? Den dunnen draad van een goed besluit, welke in een oogenblik kon afbreken of zelfs ter zijde geschoven kon worden. En ze vreesde dat de aanraking van den Spahi, alsof het Oosten zijn handen op haar gelegd had, dien slagboom zou verbreken of ter zijde schuiven, haar geheel vrij en onbetuigd zou uitzenden in een vreeselijke wereld van licht.

Maar terwijl Lady Wyverne aarzelde sprak de gids: „Ik zal Madame er over dragen.”

De Spahi lachte. Zijn kleine gelijke tanden glommen tusschen zijn donkere lippen.

„Madame staat mij toe?”

Hij nam Lady Wyverne op in zijn armen. „Nee!” zei ze.

Hij keek haar in het gezicht en gaf onderwijl stil een teeken aan den gids om hem zijn slobkousen en schoenen uit te trekken.

De jongen bukte zich om het te doen, vlug en handig.

„Waarom niet? 't Is maar een oogenblikje.”

Hij balanceerde op één voet. De eerste slobkous en schoen waren uit.

Zij hield zich heel stil in zijn armen. Ze had een gevoel alsof hij haar voor altijd zou kunnen vasthouden zonder vermoeid te worden. „Ik heb geen zin om te gaan.”

„Maar U was toch juist op het punt om te gaan. Is U bang voor het water?”

„Nee.”

„Is U bang voor mij?”

Hij balanceerde op den anderen voet. De tweede slobkous en schoen waren uit en de naakte, bruine voeten van den Spahi omklemden de warme steenen alsof zij ze lief hadden.

„Ja,” zei ze.

Ze wist niet waarom ze het zei. In ieder geval zei ze het niet alleen omdat het waar was.

„Ik zal U leeren niet bevreesd te zijn,” mompelde hij. En hij stapte in het water.

Lady Wyverne sloot haar oogen omdat, nu het feit eenmaal daar was, zij het wilde voelen en beseffen tot het uiterste. Toen de Spahi haar aan den overkant weer neerzette, zuchtte ze bijna als een kind. Ze opende haar oogen en zij rustten op de naakte voeten van den Spahi.

De voet van den woestijnman is even veelzeggend als zijn hand en dikwijls even fijn, even

teer. Deze voeten maakten op Lady Wyverne een buitengewonen indruk van fijnheid, waardoor zij zichzelf bijna lomp voorkwam.

Snel stelde zij dezen levendigen indruk van fijnheid tegen den even levendigen indruk van sterkte dien zij zoo juist onderzochte had en zij was verwonderd over de uitersten, welke zich in dezen man vereenigden, over de vrouw die zeer zeker in hem aanwezig was en over een man, den woestijnman.

„Heeft U een revolver?” Dadelijk haalde hij haar uit de plooiën van zijn parfumeerde kleeren te voorschijn.

„Gooi een steen op,” zei ze tot den gids, die zich juist bij hen gevoegd had, de schoenen en slobkousen van den Spahi in zijn hand houdend.

De jongen deed een paar stappen achteruit, ging voor den Spahi staan, keek hem aan, bukte en nam een steen op.

De Spahi glimlachte, en hief de hand waarin hij den revolver hield, omhoog. Hij riep een woord in het Arabisch. De jongen wierp den steen hoog in de blauwe lucht. Er klonk een luide knal en hij viel in splinters neer en verdween in het water van de rivier.

„Dat zou Crumpet niet kunnen doen!”

„Madame?”

De uitroep was onwillekeurig aan haar lippen ontsnapt.

„Crompètes vous dites?”

„Au revoir, monsieur, en wel bedankt.”

Ze bemerkte plotseling dat ze het hoofd verloor, keerde zich snel om en begon naar het dorp te loopen. De Spahi maakte geen aanstalten haar te volgen. Maar hij hield den gids een oogenblik staande en sprak zeer vlug met hem in het Arabisch.

Dien middag om vier uur zat Lady Wyverne op de veranda, wachtend op haar man. De rieten theetafel stond naast haar.

Zij keek over de plaats tusschen de Judasboomen door naar den stoffigen weg en trachtte het getrappel van muilezels te onderscheiden maar ze hoorde niets. De tijd verliep. Crumpet was later dan gewoonlijk. Ten laatste werd zij het wachten moe en riep over de balustrade naar den Arabier beneden om de thee boven te brengen. Juist toen de thee gebracht werd, kwam er langs den weg een Arabische jongen met een stuk papier in de hand. Hij ging het hek binnen, keek op naar Lady Wyverne en hield het papier omhoog.

„Is het voor mij?” vroeg ze.

Hij knikte.

Ze wenkte hem boven te komen en in een oogenblik was hij naast haar en had haar het briefje gegeven. Het was van Sir Claude.

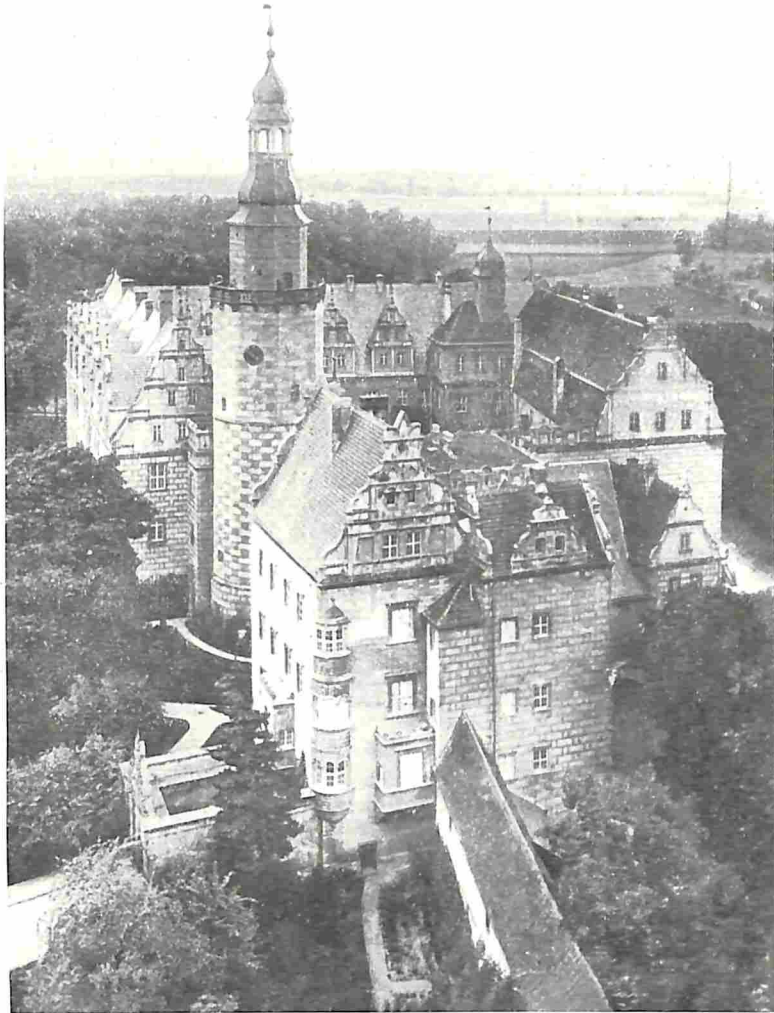

Foto Leipziger Presse-büro.

HET SLOT OELS IN SILEZIË, DOOR DEN DUITSCHEN STAAT DE EX-KROONPRINSES ALS VERBLIJF-PLAATS AANGEWEEZEN.